

The Project Gutenberg eBook of Kultainen vasikka: Kolminäytöksinen huvinäytelmä, by Maria Jotuni

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kultainen vasikka: Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Author: Maria Jotuni

Release date: October 13, 2014 [EBook #47104]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KULTAINEN VASIKKA: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

KULTAINEN VASIKKA

Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Kirj.

MARIA JOTUNI

WSOY, Porvoo, 1918.

HENKILÖT:

JAAKKO HONKA, liikemies.
EEDIT, hänen vaimonsa.
HERMAN AHLROOS, Eeditin isä, valokuvaaja.
KATARIINA, Eeditin äiti.

LAHJA, Eeditin sisar.
LIINA SUVANTO, näyttelijätär.
AKSEL SOMERO, kauppaneuvos.
PEKKA KARHU, konttoristi.
ANNA AALTONEN, kauppias.
ALIINA, Hongan palvelijatar.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Köyhästi ja niukasti, mutta keikailevasti kalustettu huone. Sohvaryhmä vasemmalla, tuoliryhmä ja pakkilaatikoista tehty leposohva oikealla. Ruokapöytä tuoleineen keskellä huonetta. Ovi oikealla kyökkiin, vasemmalla sänkykamariin, perällä etehiseen.

EEDIT (syöksähtäen kyökistä huutaa liioitellen tuskaa): Haa rahaa, aina rahaa, siitä aina on kysymys! Rahanvalta, se rahanvalta, hulluiksi se ihmiset tekee!

ALIINA tulee kyökistä pyyhkimään pölyjä.

EEDIT (ottaa poveltansa nenäliinan, jonka nurkasta kaivaa rahan, viskaa sen pöydälle): Ota, ota nyt sitten tuo viimeinen hätävararaha, jota olen säästänyt viimeisen tuskan varalle kuin omaa kunniaani, ota, ota se nyt ja vie, vie vain kaikki!

ALIINA: Saa kai minun puolestani rouvalle jäädä sekä raha että kunnia nykäisemättä vaikka viimeiseen tuomiopäivään saakka.

EEDIT (lauhtuen): No, menähän sitten kun joudat ja ota sata grammaa kahvia lisäksi ja pieni purkki hunajaa. Niin, miksi et voinut sitä sokeria siltä puotilaiselta pyytää, vaikka tiesit tämän minun syntymäpäiväni.

ALIINA: Ei hän uskalla antaa enää sokeria, olivat sakottaneet liikettä elintarvelain rikkomisesta.

EEDIT: Elintarvelain rikkomisesta! Ne lait kun ovatkin sitä varten, että niitä rikottaisiin. Kun ei riko, ei rakasta. Hän ei rakasta sinua, siinä se.

ALIINA: Eikö rakasta? Tietysti rakastaa, jos rakastaa annettaisiin.

EEDIT: Enkö pyytänyt sinua, että pidä häntä lämpimänä tämä sodanaika?

ALIINA: Että sitten itsekin erehdyn luulemaan, että siinä se on omani! Ei kiitos! Sokerin tähden se on liikaa. Rahojen tähden jos mitä kuvitteleisi ja kuvituttaisi toisella, se olisi toista.

EEDIT: Raha, raha! Se on ainoa sana, minkä sinä osaat sanoa. Miten minä vihaan koko rahaa. Rahaa! Rahaa!

ALIINA: Mistäs muusta nykyään on kysymys. Rahasta, aina rahasta. Ja onko se minun syyni, muutanko minä ajat toisiksi? Ja minäkö tämän rahavillin tahi nämä sodat olen maailmaan luonut?

EEDIT: Minäkös sitten?

ALIINA: Kuitenkin, jos rouva olisin, en totta vie, noin puutetta kärsisi. Sitä vartenhan sitä on naimisissa, että vihdoinkin voi elää. Mutta onko tämä elämää? Sanon suoraan, että jos tässä joku toinen olisi palveluksessa, ei hän tällaista puutetta hyväksyisi!

EEDIT (säikähtäen): Mitä tarkoitat? Irtikö sinä itsesi sanot? Olet ensimmäinen palvelija meillä ja niin hyvin sovimme.

ALIINA: En toki irti itseäni sano. Eihän minulla silloin mitään katsantotapoja olisi, jos tilapäätunteitten puhua antaisin. En minä näin sota-aikana kuitenkaan ystäviäni hätään jätä.

EEDIT (vapautuen): Ha-ha-haa!

ALIINA: Ha-ha-haa!

EEDIT: Mutta mitäs sinä sitten?

ALIINA: Muuten vain neuvoin. Arvelin, rouva on rouva eikä turhaan sitä titteliä kannan, vapausaatteen tähdenkään ei alennukseen suostu.

EEDIT: No? En ymmärrä?

ALIINA: Aikana tällaisena, mitä parhaana, joka on kuin luotu, kuin omansa —

Ovikello soi.

ALIINA: Nytkö jo vieraita? (Menee eteisen ovelle.)

EEDIT: Mitä omansa?

ALIINA: Omansa ihmistä muodostamaan.

EEDIT: Mitenkä muodostamaan?

ALIINA: Sen olemusta muodostamaan —.

Ovikello soi.

ALIINA: Sepä soi (kääntyy vielä ovesta) — ettei hyväksy tätä puutetta.

EEDIT (koettaa pidättää): Mutta miten?

ALIINA: Siten että ryhtyä keinotteluun, jolla puute pois keinotella.

Ovikello soi.

EEDIT: No, laitahan kahvi sisään.

ALIINA (etehisestä): Kyllä, rouva.

EEDIT: Keinotteluun, jolla puute pois keinotella? (Aliinalle, joka tulee etehisestä.) Höpsis!

ALIINA: Niin mitenkä höpsis?

EEDIT: Että puute muka vain pois keinotella. Ei ystävää hyvä. Puute kuuluu ihmisluontoon ja sen syyt on syvällä, missä lienee maan sisässä.

ALIINA: Höpsis!

EEDIT: Ettäkö höpsis? Ei höpsis ollenkaan. Mutta mistäpä sinä elämää syvemmin ymmärtäisit.

ALIINA: Ihan tarpeeksi syvältä, syvemmin vielä jos ymmärtää, pilalla on. (Menee kyökkiin.)

LIINA SUVANTO (tervehtien): Onnittelien sinua, rakas Eedit. Sinä olet nyt — kuinka vanha sinä nyt oletkaan — kahdenkymmenenviiden?

EEDIT: Hyss, et saa sanoa, minua niin hirveästi hävettää.

LIINA: Kun on naimisissa, ei ikäänsä tarvitse hävetä.

EEDIT: Hävettää vain, hävettää se, että aika kuluu. Kuinka sitä vanhempana ilkiää elääkään, kun nyt jo tuntuu, että alkaa olla ihan mahdoton.

LIINA: Mihinkä mahdoton?

EEDIT: Rakkauteenkin. Siitähän se on ainainen kysymys.

LIINA: Onpa toki muustakin.

EEDIT: Rahasta ja rakkaudesta.

LIINA: Kun on naimisissa, saa rakkautta yllin kyllin.

EEDIT: Saa, ei sen puolesta, mutta mitä rakkautta! Rakkautta ilman hienompia tunteita. Voiko sitä enää rakkautena pitääkään?

LIINA: Miehesi on kuitenkin uskollinen, eikä se ole vähäinen asia näinä aikoina.

EEDIT: Tietysti on uskollinen. Se vielä puuttuisi, ettei hän olisi uskollinen näin kalliina aikoina. Mutta kun vanhenen, millä hänen sydäimestään kiinni pidän?

LIINA: Mitä sinä puhut!

EEDIT: Tietysti leikkiä puhun. Mutta totta puhuakseni, kun nainen astuu naimisiin ja solmiaa sen solmusensa, on hänen elämänsä kuin mennyttä. Toista on sinun, sinulla on työsi.

LIINA: Mikä työ?

EEDIT: Näyttelemisesi.

LIINA: Pilkkaatko sinä?

EEDIT: Voihan sinusta vielä tulla oikeakin näyttelijätär ja voit päästä oikeaan teatteriin.

LIINA: Ei, oikeaan teatteriin en enää pääse, pysyn näissä kiertueissa. Ja olen ajatellut sodan loputtua jättää koko taiteen. Ei se kannata. Rakkaus joka paikassa muualla on tuottavampi kuin rakkaus lavalla.

EEDIT: Parasta on sitten, että järkevästi hoidat asioitasi, ennenkuin on liian myöhä.

LIINA: Miten järkevästi?

EEDIT: Naitat itsesi.

LIINA: Kenen kanssa?

EEDIT: Kenen kanssa tahansa. Onhan maailmassa vielä miehiä.

LIINA: On. Jos vain joku huolisi niillä ehdoilla, joilla minä kaupat tekisin.

EEDIT: Sanonko suoraan?

LIINA: Sano.

EEDIT: Sinä pelotat miehet. Älä pukeudu kuin riikinkukko.

LIINA: Eedit!

EEDIT: Miehet eivät pidä, jos on liian silmäänpistävä. Köyhälle se on liian kallis ja rikas näkee tarkoituksen, siinä on niin selvä allekirjoitus: Olen tarjolla tässä. Ei. Ole viisas. Naitua tuhlaa ja komistele, mutta nyt tunnustele, mikä tapa on paras tarjoutua. Ole varova, niin et menetä tilaisuuksia. Sillä onhan tämä elämä kuin selvää kauppaa.

LIINA: Niin onkin. En loukkaannu nyt, kun selität.

EEDIT: Älä, se olisi suotta. Kauppaa tämä on, mutta sitä et saa huomata, vaikka sinun pitää se huomata. Sillä jos et huomaa, saat katkerasti katua. Sillä on jotakin järkeä tässä järjettömyydessä, saada ajoissa mies, joka elättää, pukee, jolta nauttii kuin eläkettä koko ikänsä. Ja miksi? Kahden pienen sanan tähden.

LIINA: Ha-ha-haa, sinua!

EEDIT: Ha-ha-haa. Monesti on se minua huvittanut. Ihan salaa ilkututtaa. Loukatkoon minua mies, hän sen maksaakin.

LIINA: Mitä puhut?

EEDIT: Enkö muka tunne, että hän pystyisi sen tekemään, jos antaisin. Sanonko ihan sisimmän aatokseni sinulle, kasvintoverille?

LIINA: Sano.

EEDIT: Mies on aika mitätön: ensiksi hän ei ole viisas, sen näkee siitäkin, miten hän antaa pettää itseänsä, sitten hän on yksitoikkoinen, sitten hänen tunteensa eivät ole paljon minkään arvoiset, hän on epäluotettava! Ei hänestä ole. Hän on huono toveriksi!

LIINA: Mitä puhut?

EEDIT: Mutta häntä ei ole hyljeksittävä. Häneltä saamme eläkkeen noista kahdesta pienestä sanasta, ha-ha-haa!

LIINA: Ha-ha-haa!

EEDIT: "Rakastan sinua", sanota vain itsellesi nämä sanat, äläkä koskettele enää sitten koko kysymystä, ellet omia pyyteitäsi varten. Sanota ne vain. Sillä ei ole varaa olla ilman niitä sanoja, ei ole varaa uskoa niihin, ei ole varaa pitää niitä tosina, mutta ei ole varaa pitää niitä valheinakaan.

LIINA: Ei ole varaa.

EEDIT: Ei, sillä sehän on rahakysymys vain.

LIINA: Niin on.

EEDIT: Ja jätöpäs se huomioon ottamatta, niin näet mihin joudut, mistä leipäsi saat.

LIINA: Voi, niinkuin en tietäisi, mikä taistelu on leivästä. Ja nyt etenkin. Tämä sotahan kaikki nielee. Kunpa tämä edes loppuisi.

EEDIT: En tiedä, sitäkö toivoisi, vai sitäkö, että se yhä kestäisi.

LIINA: Mitä sanot?

EEDIT: Oliko se rauhanaikuinen elämä mitään elämää? Kyllä oli kuollutta ja kyllästyttävää köyhyyksineen ja alituisine puutteineen. Mielessä aina: mistä saada rahaa, rahaa?

LIINA: Niin, rahaa!

EEDIT: Rahaa! Sen ympärillä saa ajatus aina pyöriä. Onneni — mitä se — ei, sieluni autuuden rahasta möisin. Ja enkö sitä ole tehnyt! Tietysti olen sen tehnyt.

LIINA: Jokainen sen tekee.

EEDIT: Olen ajatellut omaa tilaani ja kaikkien naisten tilaa ja koko ihmiskunnan tilaa samalla. Sillä toisekseen; tyydyttääkö tämä myydynkään naisen asema ihmistä? Mikä on rahapalkkani? Katso, mikä asu! Pusero paikattu, hame iänikuinen, kengät rikki. Ompelin niitä juuri mustalla rihmalla, niin etten uskalla oikein lujasti astua.

LIINA: Hullua, ha-ha-haa!

EEDIT: Hullua, ha-ha-haa! Mutta yhtä hyvin voisin itkeä. Olen joka tuttavaltani lainannut rahoja Jaakon tietämättä. Jaakko raivostuisi, jos tietäisi. Hyvä Jumala, miten mies voi olla yksinkertainen. Miten ostaa kalliit ruokatarpeet, maksaa vuokrat ja muut, kun rahaa ei ole muulloin kuin kuun ensimmäisenä päivänä. Jos tietäisit, missä alennuksessa ja kurjuudessa päiväni kuluvat!

LIINA: Samahan on kaikilla.

EEDIT: Ei ihan kaikilla. Kuuluvatpa jotkut elävän kuin viimeistä päivää. Häpeä ihan. Mutta miten mielelläni minäkin viimeistä päivää eläisin.

LIINA: Ha-ha-haa!

EEDIT: Ha-ha-haa. Mutta vakavasti, katso minua. Pukeeko tämä köyhyys ihmistä, tämä synnittömyys? Minusta tuntuu kuin olisin vain kuin minkä rahakauden muinaismuisto, kuollut kuori, en elävä ihminen.

LIINA: Miehesi tekee kuitenkin voitavansa.

EEDIT: Tekee konttorityönsä. Mutta hän voisi itsekin keinotella.

LIINA: Hän on liian rehellinen keinotellakseen.

EEDIT: Rehellinen? Haa! Teeskentelyä kaikki, väärää sivistystä vain! Mikä on rehellistä? Ei mikään, jos olemisen sydänjuuriin asti menemme. Eivätkö kaikki, jotka tänne syntyvät, saisi samoin täällä elää, samoin syödä, samoin juoda, itkeä ja samoin nauraa, samoin syntiä tehdä ja katua? Mutta ei. Toiset eivät saa kuin itkeä, toiset nauraa, toiset elää ja syntiä tehdä ja toiset elämättömiksi jäädä. Osh, tätä maailmaa ja sen sivistyskantaa. Osh? Siinä minun kritiikkini! Sillä sivistystä, sitäpä minä en missään näe. Luuletko, etten pintaa syvemmälle katso. Vai Jaakko rehellinen!

LIINA: Hänellä on kuitenkin moraalialia.

EEDIT: Moraalia? Niin, sitä hänellä on. Hänen kannattaa sitä pitää näin kalliina aikoina. Siitä näkee hänen rajoituksensa ja kehittymättömyytensä. Ei, jos koko maailman historia ja sivistyskanta muuttuisi, valtakunnat valtakunnan nielisi, uusi moraalial vanhan suuhunsa söisi, muun ihmiskunnan käsitykset jo sata kuperkeikkaa tekisi, niin Jaakon ei, Jaakon moraalial se istuu lujana hänessä kuin katinkulta kalliiossa. On se moraalial sekin! — Mutta ai, miten ihanat kengät sinulla on, paljonko maksoivat?

LIINA: Sata kahdeksankymmentä markkaa.

EEDIT: Sata kahdeksankymmentä! Miten kamalaa ja turhaa! Mutta miten ihanaa! Milloin saisin minä sellaiset kengät, joista paistaa olon yleveys, puutteen ylenkatse, rahan huumaava valta! Milloin, milloin saan? En koskaan! Enkö? — Voi tätä ristikohtaa, ristiriitaa ja ristiaatosta rinnassani! Voi näitä sota-aikoja, jolloin huomaa, mitä ihmisyydestä puuttuu!

LIINA: Jos sinulta kengät puuttuvat, ei sinulta puutu miestä. Ja miesten kurssi on kovasti noussut sota-aikana.

EEDIT: No on, on se noussut, tietysti on noussut. Ja totta puhuen, ennen pidänkin miehen kuin kengät. Ja jos asetetaan ihmiselle vain ajan vaatimukset, niin sivistyshistoriallisesti ajatellen onhan Jaakko ihan hyvä mies, eikö ole?

LIINA: Epäilemättä.

EEDIT: Olisit sinäkin hänet ottanut, ja ehkäpä hänkin olisi sinut ottanut, jos ei minuun yhtynyt.

LIINA: Onko hän sanonut mitään?

EEDIT: Sinähän olit rakastunut häneen. No, en ole mustasukkainen, olen sellaisen yläpuolella. Sinun rakkautesi ei ollut vaarallinen.

LIINA: Ei.

EEDIT: Mitä niistä. Rakastuuhan sitä eräällä iällä melkein joka mieheen, jonka tuntee. On kuin olisi jännittävässä arpajaisissa, joissa ei tiedä, voittaako vai menettää, on vain pakko vetää arpansa ja kokeilla ja työntää, työntää rakkauttansa tarjolle suuntaan jos toiseenkin. (Ovikello soi. Aliina käy aukaisemassa. Jaakko tulee sisään.)

JAAKKO (tervehtien Liinaa): Tervetulemaan. Ja onnea, onnea sinulle, Eedit! Annetaanhan kuppi kahvia.

EEDIT (Aliinalle): Joudutapas kahvi herralle.

ALIINA: Kohta on valmista. (Menee kyökkiin.)

JAAKKO: Minulla on pieni lahja sinulle, vaikka en tiedä, onko se itseltäni vai isännältä.

LIINA: Aksel Somerolta. Mikä? Olen jotakuinkin utelias?

JAAKKO: Sano ensin, rakastatko minua?

EEDIT: Mutta jos se on Somerolta, pitääkö minun häntä rakastaa?

JAAKKO: Veitikka!

EEDIT: Näytähän lahja.

JAAKKO: En, ennenkuin sanot sen. On niin pitkä aika siitä, kun olen joutanut sitä kysymään.

EEDIT: Siinäpä se. Sinulla ei ole ollut aikaa kysyä edes sitä, mikä on tärkeintä.

JAAKKO: Koska tiedän sen kysymättäkin.

EEDIT: Älä ole siitä niin varma. Katso, Liina, miten hän on lapsellinen.

LIINA: Sano tuo, niin nähdään lahja.

JAAKKO: Sano!

EEDIT: Oh, teitä! No, rakastan!

JAAKKO: Sano paremmin.

EEDIT: Rakastan sinua.

JAAKKO: Näytä se!

LIINA: Ha-ha-haa, se on oikein.

EEDIT: Lapsellista. Voi te miehet. (Syleilee Jaakkoa.) Rakastan, rakastan, (lämpiää) rakastan sinua! Ensiksi siksi, että olet tyhmä, toiseksi siksi, että miehen pitää ollakin tyhmä, kolmanneksi siksi, että

koko rakkaus on niin tyhmää — (Jaakko suutelee häntä.) tyhmää, tyhmää!

JAAKKO (ei laske häntä irti): Ei, siksi, että se on ihanaa, ihanaa, oma pikku vaimo!

LIINA: No, näytä nyt lahja jo.

JAAKKO: Ei se olekaan vähäinen. (Ottaa lompakostaan rahapakan.)
Kaksituhatta markkaa.

EEDIT: Minulle?

JAAKKO: Sinulle.

EEDIT: Sellainen raha minulle? Ei kai? Ne ovat narripaperia vain?

JAAKKO: Kaikki raha on narripaperia vain. (Antaa rahat Eeditille.)

EEDIT (syleillen uudelleen Jaakkoa): Kiitos, kiitos! Rakastan, rakastan, rakastan sinua! Ikuisesti!

JAAKKO: Ja minä. Olen niin onnellinen, niin kiitollinen elämälle. Olen rikas. Maailman miljoonista en tätä onneani möisi. Möisitkö sinä, Eedit?

EEDIT: Miljoonista? Tajuatkos mitä miljoona on?

LIINA: Teidän liikettänne kuului kovasti luonnistaneen. Monesko miljoona Somerolla lienee sotasaalista?

EEDIT: Sanoitko, että Aksel Somero itse nämä rahat lähetti?

JAAKKO: Sain ne vain jonkinlaisena palkkiona erään yrityksen johdosta — no, ei niistä kotona.

EEDIT: Saanko tehdä näillä mitä tahdon?

JAAKKO: Ei, kultaseni. Säilytä sinä ne vain lapsi. Kun rikastutaan ja säästetään, ostetaan omat huoneosakkeet, ettei taivasalle jäädä.

EEDIT (pettyneenä): Säilytä sinä sitten itse rahasi. (Tarjoaa rahoja Jaakolle.)

JAAKKO: Ne ovat sinun.

EEDIT: Huoneita varten.

JAAKKO: Pikku kotia varten. Ja ajattele, kun sanoin kauppaneuvokselle, että pistäydyn syntymäpäiväkahvillasi nyt, sanoi hän, että hänkin haluaisi kupin kahvia ja kysyi, saisiko hän pistäytyä täällä. "Terve tulemaan", sanoi. Oliko se pahasti?

EEDIT: Tuleeko hän tänne, ja minä olen tämän näköinen. Voi, voi, kun hävettää tämä köyhyys, tämä puute.

JAAKKO: Niinpä hän kysyikin, oliko pulaa mistään.

EEDIT: Ja sinä sanoit?

JAAKKO: Oli sokeripula, voipula, rahapula —

EEDIT: Oh — ja hän?

JAAKKO: Sanoi, että kunhan ei ole pulaa rakkaudesta.

EEDIT: Ja sinä?

JAAKKO: Sanoin, että siitä ei ole puutetta. Se on sitä vanhaa hyvää lajia.

EEDIT: Osh, — ja hän?

JAAKKO: Sanoi nähneensä sinut toissa päivänä kadulla ja sanoi, että olet kaunis kuin metsäruusu.

EEDIT: Aa, sanoiko hän niin? Kuuletko, Liina?

LIINA: Varo itseäsi Eedit, hän on huomannut sinut.

EEDIT (peittäen hyvää mieltään): "Kaunis kuin metsäruusu", niin kömpelösti sanottu, ha-ha-haa. Ja

olenko sinustakin, Jaakko, yhtä kaunis?

JAAKKO: Sinähän tiedät sen, armas.

LIINA: Tottakin, niinkuin et tietäisi sitä.

EEDIT: Tekee niin hyvää saada kuulla se.

JAAKKO: Voi lapsi!

LIINA: Se Aksel Somero kuului olevan hirveä viettelijä ja kyynikko. Kevytmielistä, että naiset sellaisesta pitävät.

EEDIT: Pitäisit itsekin. Kyynikko? Miksi ei kyynikko saisi olla? Rakastaako kyynikko vähemmän kuin rakastaa?

Aliina tuo kahvia sisään ja poistuu. Eedit tarjoaa.

LIINA: Mutta häntä on vaikeampi vastaan rakastaa. Hän on kuitenkin vain keinottelija.

EEDIT: Mitä pahaa siinä on?

JAAKKO: Niin, ei mitään. Niinhän oikea liikemies on, hän nauttii pelistä. Eikä se ole vailla viehätystä, uskokaa pois. Kaikki mihin nykyään liikemiehen kädellä koskee, muuttuu arvoltaan, kasvaa, saa kuin elämän, lähtee liikkeelle, vyöryy takaisin monin kerron suurempana. Minkä liikkumisalan ja mitä mahdollisuuksia se aukaisee ulospäin, ja sisäänpäin minkä älyn ilon ja mielikuvituksen riemun se tuottaa? Se on elämää sekin!

EEDIT: Se on elämää!

JAAKKO (peräytyen): Tarkoitin se on leikkiä vain, eihän se tosielämästä mitään tiedä.

EEDIT: Tietysti tietää, rahalla kun ostetaan koko elämä.

JAAKKO: Ei, lapsi, sillä ei saada mitään (katsoo kelloaan) — kas kun kiire tuli — ei, ei sillä saa mitään, näyttää vain siltä. Kiitos kahvista (nousee ylös). Hyvästi, Liina, pistäydyn täällä asioiltani tultuani vielä, jos ehdin.

LIINA: Hyvästi.

EEDIT: Hyvästi. (Jaakon ovessa poistuessa.) Saa, kaikkea sillä saa rahalla, kaikkea!

JAAKKO: Ei rakkautta!

EEDIT: Saa, saa.

Jaakko menee.

LIINA: Aina hänellä on kiirettä.

EEDIT: Sellainen hän on. Tuskin sanan sanoo, niin jo pois.

LIINA: Jos hän olisi minun, en muuta pyytäisi, en miljoonasta häntä möisi.

EEDIT: Möisit. Mutta taitaa hän olla tottakin hyvä mies. Taidan ollakin onnellinen? (Varmistuen siinä.) Kadehdi minua, kadehtikoot minua kaikki naiset. Olen köyhä. Mutta minun ei tarvitse tehdä työtä, elän kuin rikas, elän rakkauttani varten, haaveitani varten, moraaliani varten. Olen joskus niin onnellinen, että unohdan, etten ole onnellinen, unohdan, miten hävisin kuitenkin (hiljentää ääntään) tässä kaupassa.

LIINA: Sitä ei tiedä sitäkään vielä. Kerronko minä, mitä minä haaveilin ennen. (Sulkee silmänsä.) Oli olevinaan kaksi tietä, joista minun piti valita toinen. Toisella minusta tuli kuuluisa näyttelijätär. Lasken maailmat jalkojeni juureen, saan valita rikkaan rakastajan. Toisella kohtaan vain sen, jota rakastan. Ja ajattele, minä valitsin tämän rakkauden tien, tämän kaidan polun. Ja sanotaan, että me kaikella kauppaa käymme, rahaan rakkautemme myymme. Mutta niin totta kuin haaveeni on totta, se ei ole totta. Onhan aikoja naisenkin elämässä, jolloin rakkaus ei ole penniäkään tuottanut, onhan sitä rakastanut ainakin nuorena rakkauden tähden, sillä olemisen huolet eivät ole silloin niin raskailta tuntuneet. Ja kuitenkin sanovat, ettei meissä ole moraalialia.

EEDIT: Ei moraalialia!? Meissä? Niinkö sanovat? Mutta tietävätkö ne, jotka niin sanovat, mitä köyhän naisen moraalialia maksaa, mihin hintaan se voi kohota, jos sitä ylellisyydekseen pitää. Mistä kaikesta sitä

saa kieltäytyä samaisen moraalin tähden? Eihän sitä pysty edes kunnan syntiä tekemään tahi muuta elonmerkkiä itsestään näyttämään. Kuollutta ja mennyttä on koko elämä. Ja minkä tähden? Samaisen moraalin tähden. Ja mikä on tämä moraal, tämä kaikkivaltias? Yksi tapa asioita katsella ja yksi tapa asioita ajatella. Ja onko se jalo tapa, niin jalo, että sillä olisi oikeus sulut elämänjuoksulle asettaa? Ei, sillä sillä ei ole mitään tekemistä minun tahtoni kanssa. Ja kuitenkin seison tässä sen vallassa puhtaana ja nuhteetonna! Mutta katso minua, katso sielun pohjaan saakka, puukeeko se puhtaus minua, puukeeko se moraal, tulenko oikeastaan sen autuaammaksi, jos sen valhevaatteita kannan vaikka kuolemaani saakka, jos vaikka enemmänkin kuin tämän elämän sen kunnialle uhriksi annan? Haa, mitä me teemme! Ja sanovat, ettei meissä ole moraalial!

LIINA: Ja jos olisimme myöhemmin todellakin nauttineet rakkaudesta laskematta laskujamme. Mutta ei. Sitä me emme tee. Me laskemme ja laskemme, mikä kannattaa ja minkä verran kannattaa, ettei virheitä tule, ettei kunnia mene, etteivät elämisen mahdollisuudet tyystin lopu. Rakkaus, eikö se jää vain unelmaksi? Unelmaksi, josta emme mitään tiedä.

EEDIT: Jää. Ei sitä meidän saavutettavissamme ole. Miten olisi? Tukussa kun myydään koko elämä kaikkine rakkauksineen, myydään koko ihminen sieluineen ja ruumiineen enimmäns tarjoavalle. Sitä se on avioliitto. Elävänä sitä saa ja vapaaehtoisesti astua omaan hautaansa. Vähääkö sankaruutta se naiselta kysyy? Ja sanovat, ettei ole moraalial! Kuka, kuka siitä uskaltaa puhua?

Ovikello soi. Aliina käy aukaisemassa. Herman, Katariina ja Lahja Ahlroos tulevat sisään. Katariinalla on ruukkukukka kädessä.

KATARIINA: Isä ja äiti onnittelevat sinua näin vähän juhllisemmasti.

EEDIT: Kiitoksia, kiitoksia (pane kukan pöydälle). Tämä on ihan liikaa. Ihan paha tekee, että olette tuhlanneet minun tähteni.

LAHJA: Älä ole milläsikään. Ei siitä mennyt kuin kymmenen markkaa.

EEDIT: Ajattele, mitä sillä olisi saanut!

HERMAN: Niin pieni raha ei meille enää mitään merkitse.

EEDIT: Eikö merkitse mitään?

LAHJA: Ei, ei enempää kuin viisi penniä eilen.

EEDIT: Mitä?

LAHJA: Äiti on nyt rikas.

EEDIT: Höpsis! Mutta minullapa on uutinen, ajatelkaa, että Jaakko on saanut kaksituhatta isännältään.

HERMAN: Saanut noin vain.

EEDIT: Saanut noin vain.

KATARIINA: Mutta sittenhän sinun sopii ruveta keinottelemaan.

EEDIT: Ei, äiti-kulta. Rahoja ei saa käyttää.

KATARIINA: Vahinko, jos ne eivät tuota mitään.

HERMAN: Äiti ymmärtää raha-asioita. Hän on alkanut keinotella.

EEDIT: Mitä?

HERMAN: Keinotella.

EEDIT: Keinotellako?

LIINA: Onko täti keinotellut, ha-ha-haa.

HERMAN: Eikös hänestä näe päältäkin, että hän kuluttaa jo ensimmäistä miljoonaansa?

KATARIINA: Niin siunattua, että sain elää tämän sota-ajan, niin siunattua se kurjuus ja puute, joka tähän muutokseen johti. Sillä mikä paremmin kuin puute saa ihmiset ajattelemaan. Kun täytyy ajatella.

LAHJA: Että mistä syödä, mistä syötävää saada.

HERMAN: Tahi onko tarpeen syödä ja mitä seuraa, jos ei syö.

LAHJA: Tahi jos ei syö, ei ole.

HERMAN: Ja siitä seuraa: ollako vai ei olla.

LAHJA: Mutta koska kaikki täällä vain ovat, siis syövät ja syötävänsä jostakin saavat.

KATARIINA: Ja siis kauppaa käyvät.

HERMAN: Ja kapitaalillansa keinottelevat. — Elämä on kuitenkin ensiluokkaisin kapitaali.

LAHJA: Ilman sitä kapitaalia en tahtoisi olla.

HERMAN: Käytä se sitten viisaasti ja pidä salassa, etteivät sitä vie.

LAHJA: Olen vastuussa siitä perillisilleni.

EEDIT: No, antakaahan äidin nyt kertoa.

LAHJA: No, aloita siitä: tuli toissapäivänä Karhu minua vastaan.

EEDIT: Ha-ha-haa!

LIINA: Ha-ha-haa. Nyt arvaan, Karhu kosi Lahjaa.

LAHJA: Äidiltä? Se ei olisi valtioviisasta. Olenhan minä täysi-ikäinen itsekin kohta.

HERMAN: Ja voit siis itsekin kosia.

LAHJA: Niin, miksi en voisi? Ja sen teenkin heti, kun mieleiseni miehen näen. Itsensä se on tehtävä, itse siitä seurauksetkin kestää, ja siitä voi olla vakavat seuraukset.

HERMAN: Ihan ollako vai ei olla! Sellainen vakava seuraus sinäkin olet.

EEDIT: No, Lahja ja isä!

HERMAN: Vaikenemme, vaikenemme, — kerro äiti.

KATARIINA: Tuli toissapäivänä Karhu minua vastaan. Neuvokaa nyt, hyvä Karhu, neuvokaa, mitä köyhän vaimon on paras tehdä tähän maailman aikaan. Onko tähän nyt kaaduttava? Rahaa ei ole, työtä ei ole, syömään ei pääse. Isällä ei ole ollut valokuvaustarpeita pitkiin aikoihin.

EEDIT: Ja työväkikin käy paremmissa liikkeissä nykyään.

HERMAN: Parempia kun ei ole kuin meidän liikkeemme Lahjan kanssa.

KATARIINA: Ja sanoin Karhulle, että väärin oli pakottaa Lahjaakin ainaiseksi isän apulaiseksi, palkattomaksi työläiseksi.

LAHJA (itku kurkussa): Mutta sitä sinä et saa sanoa. Minä olen isän apulainen. Minä en palkkaa tahdo. Kaikille sinä paljastat kotiolot. Minä, minä en sitä salli, näetkö!

HERMAN: No, Lahja, kultaseni, äitihän hyvydessään. Mitä me tuollaisesta noin vakavasti.

LAHJA (pyyhkii silmänsä): Mutta sitä ei saa Karhulle sanoa!

KATARIINA: Kun Karhu on minusta kuin oma poika. Niinpä hän kysyi, että millä me elimme. Sanoin, ettei me juuri eletty, tässä jo kuolemaa tehtiin.

LAHJA: Uh! En tiennyt, että sinä noin lörpöttelit.

HERMAN: Kas niin, Lahja.

KATARIINA: Eikö teillä ole millä alkaa, kysyi hän. Ei, luvalla sanoen, mitään.

LAHJA: Meillä on kaikki mitä muillakin. Meillä on elämä, terveys, järki, järki meillä on jäljellä.

KATARIINA: Sitä vain ei voi siltään syödä.

LAHJA: Mutta se pystyy hankkimaan syötävää, kun on hätä.

KATARIINA: Olisit sitten hankkinut.

LAHJA: En ole tiennyt, että oli niin hätä — teen voitavani, naitan itseni ensi tilassa.

HERMAN: Ei ole niin hätää. Mihin isä sitten jäisi? — No, tule nyt tuohon polvelleni rangaistukseksi (Lahja istuu) — no, iso tyttö, isän iso tyttö!

LIINA: Ai kun tuo Lahja on vielä lapsellinen.

LAHJA: Itse olet — (Herman tukkii hänen suunsa kädellään).

EEDIT: Lapsi on vielä.

KATARIINA: Kun isänsä hemmottelee häntä. — No — sanoin Karhulle, että onhan meillä tosin kaksi osaketta huoneisiin, vaan nekin ovat nyt tyhjä. Sehän on mainiota, sanoi hän. Hän otti ne myydäksensä ja iltasilla ne olivat myytyt. Hän osti toiset osakkeet ja myi nekin — ja nyt on tiedossa eräs edullinen sijoitus — kohta hän tulee tänne.

EEDIT: Ihanko totta? Hyvä Jumala. Kuinka te uskallatte?

KATARIINA: Nyt on minulla puhdasta kahdeksantuhatta!

EEDIT: Kahdeksan tuhatta!

LIINA: Kylläpä kasvoi.

LAHJA: Jos ne olisivat oikeita rahoja!

HERMAN: Siinäpä se, oikeita ne eivät ole.

KATARIINA: Eivätkö ole oikeita? Olisivatko ne olleet väärä? Ne olivat tuhatmarkkasia, en ollut ennen tuhatmarkkasia nähnyt.

HERMAN: Väärä, ihan kaikki väärä.

LIINA: Vaan etteikö pankki niistä vastaa?

HERMAN: Niin pankki? Minä en tiedä, mitä pankki tekee tahi tekemättä jättää.

EEDIT: Ha-ha-haa.

LIINA: Ha-ha-haa.

KATARIINA: Enkö melkein säikähtänyt jo!

LAHJA (puistelee isäänsä): Sinä!

HERMAN: Tosi on tosi, että koko tavara on väärä. Mitä ne pankissa tietävät vastata oikeasta tahi väärästä. Ajatellaanko siellä muuta kuin rahaa ja rahaa, kumarretaanko muuta kuin kultaa? No, näitkö sinä siellä sen kultaisen vasikan, äiti?

LAHJA: Ole. Siellä ei sitä ole!

HERMAN: Mikäs siellä on jumalana? Ja mikäs muu se näitä keinottelijoita auttaa? Eikös antanut äidillekin heti kahdeksan tuhatta.

EEDIT: Eikö tuntunut pahalta? Ihan synniltä?

KATARIINA: Synniltäkö? Sanottiinhan ennen: älä tapa, nyt tapetaan sodassa enemmän kuin keritään. Syntiäkö? En tiedä. Tiedän vain, että jos en syö, kuolen nälkään. Ja jos ei ole mitä myöä, ei ole mitä syödä.

EEDIT: Se on selvää.

HERMAN: Ah, poissa on nyt se rauha, poissa se idylli, jossa ennen elimme.

KATARIINA: Idylli? Juu, pappa, — idylli? Onhan se ollut idylliä sinun mielestäsi, mutta onko se ollut idylliä minun mielestäni? Minulla ei ole ollut aikaa sitä ajatella, olen ollut menossa aina, alituisessa tuskassa ja hädässä —

LAHJA: Olisit hätäillyt vähemmän.

KATARIINA: Ja antanut kodin hajota? Ei. Pitihän minun vastata teistä ja saada teidät naitetuiksi

kerta.

LAHJA: Erehdys. Eeditin naimisella ei olisi ollut kiirettä. Ja kun minulla on kiire, pidän huolen itsestäni.

HERMAN: Sittenkö vasta?

KATARIINA: Jos olisi tiennytkin tämän sodan, olisi Eedit saanut pysyä vielä kotona.

EEDIT: Tyhmyyttä! En mennyt naimisiin toimeentullakseni. En nainut rahoja.

LAHJA: Naitpas, vaikket niitä saanut. Otit varmimman kaikista tutuistasi, ihan tavallisen tavan mukaan.

LIINA: Älkää unohtako rakkautta.

LAHJA: Sinäpä sen sanoit!

EEDIT (puolustaen): Niin rakkautta!

LAHJA: Mitä rakkautta?

HERMAN: No, Lahja!

EEDIT: Älä vainenkaan istu ääneti.

LAHJA: En. Mitä te valehtelette, aikaihmiset, mitä te valehtelette aina? Ja ketä tässä sitten petetään? Jokainen laskee, minkä aseman saa naimisiin mentyään, ja menee parhaimmalle ja rahakkaimmalle. Onko se rakkautta? Eikö se ole eläkettä? Valehtelevat, aikaihmiset valehtelevät?

HERMAN: No, anna heidän valehdella.

LAHJA: Hävettää vain!

Ovikello soi.

KATARIINA: Se on Karhu.

Eedit menee aukaisemaan. Karhu tulee.

Lahja hyppää pois isänsä sylistä.

KARHU: Saanko tavata rouva Ahlroosia — enhän vain häiritse?

EEDIT: Ette mitenkään. Tehkää hyvin ja käykää istumaan.

KATARIINA: Onnistuiko kauppa?

KARHU: Onnistui. Sain osakkeet. Tänä iltana ne tuon ja minulla on niille ostajakin.

KATARIINA: Kuinka paljosta saa ne myydyksi?

KARHU: Niistä saa kaksikymmentäviisituhatta.

EEDIT: Kaksikymmentäviisituhatta!

LAHJA: Mutta onko se rehellistä kauppaa?

KARHU: Hyvä neiti!

LAHJA: Tarkoitan, että se tietysti ei ole rehellistä, mutta onko se edes lain varjon alla sallittua, lain suojaamaa koirikkuutta?

KATARIINA: Miten sinä puhut?

LAHJA: Mutta ajattele, pelottaahan minua. Varkaus ei ole hauskaa.

KATARIINA: Tämä on kauppaa.

LAHJA: Onko tämä kauppaa?

KARHU: Täydellisesti. Nämä poikkeusolot —

LAHJA (Karhun edessä): Mutta äiti ei saa tehdä väärin muuta kuin lainmukaisesti ja lain säätämässä

järjestyksessä. (Äidille.) Ettet joudu linnaan. Sinun parastasi minä katson.

KARHU: Epäilemättä.

HERMAN: Kaksikymmentäviisituhatta! Ei. Silloin vaadin minä avioeron.

LAHJA: Häntäkin pelottaa. Siihen on sittenkin koira haudattu!

EEDIT: Kaksikymmentäviisituhatta!

KATARIINA: Kaksikymmentäviisituhatta! Tuntuu, että se on unta!

LIINA: Herra Karhu, neuvokaa meille muillekin tie rikkauteen.

EEDIT: Niin, neuvokaa.

KARHU: Mikään ei ole nykyään helpompaa.

HERMAN: Mutta keinotteletteko te itse?

KARHU: Minä? Ei, miksipä minä keinottelisin — minulla niin sanoakseni, on paikka —

HERMAN: Se on oikein.

LAHJA: Te ette siis keinottele?

KARHU: Ei — en keinottele.

LAHJA: Minä hyväksyn teidät!

KATARIINA: Saanhan maksaa teille vaivoistanne?

KARHU: Ei kiitos. Minulla, kuten sanottu, on paikka, niin että tuota, minkä tarvitsen, aina saan, aina saan —

LAHJA: Isä, sinä maalasit minulle suotta maailman liian mustaksi. Mikä oli tarkoituksesi?

KARHU: Musta? — Ei musta, ei musta ollenkaan (hätäänny) —

KATARIINA: Nyt te olitte sen näköinen kuin ennen pienenä naapurinpoikana, kun juoksitte meille ja säikähditte rohkeuttanne.

KARHU: Sain teiltä aina suuren voileivän, (hymyilee) kiitos (kumartaa kömpelösti).

HERMAN (kaataa Karhulle kahvia): Olkaa hyvä. (Lahjakin ojentaa kuppinsa.) Kahvi on lopussa. Odota, haen lisää. (Menee kyökkiin hakemaan.)

KATARIINA: Odota, odota, sotket vain. (Menee perästä.)

EEDIT (istuutuu kauemmas Liinan viereen): Lahja, tarjoa herra Karhulle lisää leipää.

EEDIT (Liinalle, joka tekee käsityötään): Sinä olet ahkera. Onpa se kaunista! (Katsovat käsityötä.)

LAHJA (tarjoten Karhulle leipää): Olkaa hyvä. Ei, ei sitä, se on palanut. Milloin menette naimisiin?

KARHU: En ole koskaan sitä vielä ajatellut.

LAHJA: Mutta kaikki ne menevät.

KARHU: Kaikki.

LAHJA: Onko se hullunkurista?

KARHU: Ei —

LAHJA: Sillä se on käytännöllistä tietysti. Jos elämää katsoo järkikannalta —

KARHU: Neiti tarkoittaa tietysti, että — ajatellen järkevästi, järkikannalta —

LAHJA: Tietysti. — Minä, näettekö, minä olen järki-ihminen.

KARHU: Epäilemättä.

LAHJA: Ja luulen, että jos rakastun, rakastun järkevästi, ajatellen, järkikannalta, kunnan mieheen,

enkä vain siihen, jolla on rahoja.

KARHU: Ep-epäilemättä —

LAHJA: Ei niin, etten ymmärtäisi niiden arvoa ja käytännöllistä merkitystä, tietysti, kaikki ymmärrän, en rikastakaan halveksi.

EEDIT: Siinä se kuultiin. Et sinäkään valintapiiriisi ihan kaikkia sulje.

LAHJA: Enhän minä siihen neekerejäkään sulje.

EEDIT: Mutta miljonääriin otat?

LAHJA: En kiellä miljonääriä onneaan koettamasta. Vaikka miljoona tuohon eteeni säkissä putoaisi, en säikähtäisi, sanoisin vain: kiitos, hyvä on. Monesti kuvittelenkin, että minulla on miljoonia.

KARHU: Kuvitteluissaan onkin rikkaampi kuin todellisessa elämässä — epäilemättä.

LAHJA: Mutta jos painun liikoja kuvittelemaan, tukistan itseäni ja sanon: tule järkiisi jo! Sillä en ajattele sekaantua täällä moniin vyyhtiin.

EEDIT: Tyhmyyksiä!

KARHU: Ei, epäilemättä. Lapset näkevät paremmin kuin me, me —

LAHJA: Se ei ollut oikein sanottu. En ole lapsi, olen täysi-ikäinen kohta.

KARHU: Pahoittaako mieltänne? Pyydän anteeksi.

LAHJA: Ei se mitään, saatte anteeksi. Sillä minä pidän teistä. Oikeastaan ette voi minua loukata, olette sellainen.

KARHU: Jos sen tekisin, en antaisi sitä itselleni anteeksi — en, epäilemättä en.

LAHJA: Ettekö? Mutta se ei olisi oikein. Pitää voida antaa itsellensäkin anteeksi, pitää kohdella itseäänkin ihmisiksi, kurittaa, rakastaa sitä. Siitä riippuu kaikki, kaikki menestys.

LIINA (nousten ylös): Nyt täytyy minun lähteä jo. Hyvästi nyt, Eedit!
Hyvästi, Lahja!

EEDIT: Hyvästi.

KARHU (nousten): Hyvästi.

LAHJA: Onko niin kiire?

KARHU: Kyllä. Terveisiä rouva Ahlroosille. Iltasilla tulen häntä tapaamaan.

LAHJA: Enhän kyllästyttänyt teitä?

KARHU: Ei. Minä, päinvastoin — epäilemättä — hyvin —

LAHJA: Minäkin — epäilemättä — hyvin iloinen.

Karhu ja Liina -poistuvat.

EEDIT: No, mitä tämä nyt oli?

LAHJA (riemuissaan): Nyt minä tiedän, tiedän sen!

EEDIT: Minkä?

LAHJA: Sen. Miten hyvältä tuntuu — kuin jotakin ihmeellistä olisi tapahtunut.

EEDIT: No mitä?

LAHJA: Hänet minä otan — epäilemättä!

EEDIT: Oletko hullu. Nythän hänet ensi kertaa näit.

LAHJA: Nyt — se riittää. Kun olin pieni, oli hän suuri poika, silloin en häntä nähnyt. Mutta nyt, nyt näin minä hänet ja minulle selvisi se.

EEDIT: Mikä?

LAHJA: Se, juuri se. Satu in menemään liian likelle häntä, näin hänen sieluunsa saakka. Kuinka hän on kaunis sisältäpäin. Ihan kuin isä. Siksi, siksi minä häntä rakastan. Minä rakastan. Enpä olisi eilen tiennyt, että se oli hän!

EEDIT: Kylläpä olet pilalla. Älä edes muille hulluustasi puhu.

LAHJA: En muille kuin asianomaiselle.

EEDIT: Varo!

Ovikello soi.

EEDIT: Varo sitä!

Aliina käy aukaisemassa. Anna Aaltonen tulee sisään.

EEDIT: Sepä yllätys, tervetulemaan, milloin täti on tullut kaupunkiin?

ANNA: Tulin joku päivä sitten.

EEDIT: Kuinka kauppa sujui maalla?

ANNA: Hyvinhän se sujui. Muotitavaroiden saanti on hyvin vaikeata, lopetin sentähden liikkeen ja arvelin muuttaa tänne. (Lahjalle.) Miten sinä olet kasvanut suureksi ja kauniiksi.

LAHJA: Ihanko totta suureksi? Voi! Olen kohta täysi-ikäinen. Kahden vuoden perästä.

ANNA: Ja se on hauskaa?

LAHJA: Niin tavattoman hauskaa. Tämä elämä kun on sellaista. Yhä se vieläkin minua yllättää.

ANNA: Sellaista se on. Joku yllätys sillä aina on. Odotahan.

LAHJA: Oh, minä olen niin iloinen elämästä, kaikesta tästä. Kaikkien pitäisi tänne tulla, elämään — tähän!

ANNA (katsellen ympärilleen): Täällä näyttää tämä melkein kodilta, mutta lasta en missään näe.

LAHJA: Lasta ei heillä ole — ikävä — epäilemättä.

ANNA: Se ei ole oikein.

LAHJA: Se ei ole oikein — lapsia kohtaan.

EEDIT: Kyllä on hyvä, ettei niitä ole. Aikakin on niin kallis. (Aikoo mennä, kääntyy takaisin.) Olepas hyvä, Lahja, ja katso, joko kahvi on valmista, ja sano, että täti on täällä. (Lahja menee.)

EEDIT: Eihän tämä nykyinen elämä ole muutenkaan vakiintunutta, tilapäistä ihan.

ANNA: Ei se sen vakiintuneemmaksi koskaan tule.

HERMAN (tulee sisään): Terve tulemaasi, Anna.

Eedit menee kyökkiin.

ANNA: Niin, tänne sitä taasen tulin. Mitäs arvelet?

HERMAN: Kuinka sitä kysytkään! Hauskahan se on!

ANNA: Kun on näin vanha, on sama, missä on. Ne ristiriidat — niille käy hyvin hullusti vanhaksi tultua.

HERMAN: Niin käy. Mutta miten sitä kaipasi ennen?

ANNA: Vuosikymmenten tuulta ja tuiskua ei mikään kaipaus kestä. Ainahan sitä jos jotakin luulee ja luulottelee.

HERMAN: Tarkoitatko, että se, mitä on elänyt, ei pysyisi elettyinä ja totena?

ANNA: Siitä selviää.

HERMAN: Tosi jää aina todeksi. Sano se tälle vanhalle — aasille vielä.

ANNA: Hän on lapsellinen.

KATARIINA (syöksähtää sisään): Terve tulemaan, Anna. Eedit sanoi, että olet muuttanut tänne. Sehän oli hauskaa.

ANNA: Muutin pois taas.

KATARIINA: Kuinka liikkeesi siellä menestyi? Saitko säästöjä?

ANNA: Aina vähän.

HERMAN: Ajattelehan, että meidän äitikin on nyt rikastunut.

ANNA: Rikastunutko?

KATARIINA: Mitäpä minun rikkauksistani. Annalla on tietysti paljon enemmän.

HERMAN: Katariina on keinotellut.

ANNA: Keinotellut? Kuinka se on mahdollista?

KATARIINA (katselee Annaa ja Hermania mustasukkaisena): Onko se niin mahdotonta? Tahi onko se syntiä sinunkin mielestäsi? Siinä sitä ollaan. Tietysti se on syntiä. Siitä nähdään, mihin me köyhät vaimot joudumme ja mitä palkkoja me olemme saaneet elämän pitkistä kärsimyksistä. Missä ovat säästöt meidän töistämme?

ANNA: Mutta mihin me säästöjä tarvitsemme? Hautaanko?

HERMAN: Annahan meille kahvia, äiti.

KATARIINA (kaataa): Olkaa hyviä.

ANNA: Me olemme jo vanhoja ja järkeviä, niin ettei pitäisi tuhllata aikaa tyhjiin riitoihin.

KATARIINA: Olemme vanhoja, mutta luuletko sen lohduttavan minua, sillä en ole niin vanha, etten entistä muistaisi, muistaisi miten sinä tulit meille hyvänä ystävänä, tulit ja veit minulta sen ainoan, mikä minulla oli. En, en koskaan niin vanhaksi tule, että sen unhottaisin.

ANNA: Sinä kiihdyt suotta. Olenko tehnyt sinulle mitään pahaa?

KATARIINA: Sinusta oli nautinto nähdä, miten kaikki sinuun rakastuivat, ja miten vähäinen meidän välimme oli, sinä kokeilit, ja siihen se meni minun elämäni.

ANNA: Vähäänpä meni.

KATARIINA: Ajatteletko, ettei se minkään arvoinen ollut?

ANNA: Ihanko sinä itsekin uskot, että toinen voi toiselta jotakin ottaa.

KATARIINA: Voi ottaa ja voi kaikki viedä. Minua on loukattu niin syvästi, kuin ihmistä voi loukata, minua on häväisty: mitä minä olen kärsinyt, sitä ei viisaustieteen tohtorikaan tiedä.

ANNA: Siitä on kaksikymmentä vuotta, kun —

KATARIINA: Kaksikymmentä vuotta tahi yksi päivä, iankaikkisuudessa on se sama.

HERMAN: Niinkuin meidän rakkautemmekin, eivät ne taida hehkullaan iankaikkisuutta lämmittää.

ANNA: Jos olisin ollut rakastunut, minun kärsimykseni olisi ollut suurempi, sillä sinä sait pitää Hermanin.

KATARIINA: Minäkö?

ANNA: Sinä.

KATARIINA: Minä olin hänen silmiensä edessä. Sinä olit hänen sydämessään.

ANNA: Sinulle jäi koti.

KATARIINA: Kaksi huonetta.

ANNA: Ja lapset.

KATARIINA: Vain huolia niistä.

ANNA: Sinä olet saita sydämeltäsi, ja siitä johtuu mustasukkaisuutesi. Sinulla ei ole ollut syytä siihen.

KATARIINA (epäröiden): Eikö ole ollut syytä?

ANNA: Ei ole ollut syytä.

HERMAN: Ei ole ollut syytä. Katso, Anna, häntä hävettää jo. Hän on hyvä — mamma.

ANNA: Emmekö jo pääse tästä?

KATARIINA: Sinä olet komea, Anna, sinuun voisi vieläkin rakastua? Vannokaa, ettei siinä ollut mitään.

HERMAN: En sitä vanno. Olihan siinä. Pari pientä suukkoa, joista sinä olet elämäsi pannut, mutta joista sinulle oikeastaan ei ole ollut muuta kuin puhdasta hyötyä. Aina sinä olet saanut hyökätä päälleni kuin filistealainen ja pehmittää minua miesparkaa, pehmittää kaikki nämä vuodet, poloista!

KATARIINA: Ha-ha-haa!

ANNA: Ha-ha-haa!

KATARIINA: Jospa se on totta? Kuka täällä toden tietää!

HERMAN: Oletko tyytyväinen?

ANNA: Ja alat viisastua vähitellen?

KATARIINA (huomaa, kun Herman katsoo Annaan): Ei, naura, naura sinä vain yksin. Minä en siihen yhdy. Minä en ole voinut erehtyä. Te olette pettäneet minua, te petätte vieläkin. Minä tunnen sen hermoillani. Älä ikävöi, Herman, sinä saat hänet. Odota, odotahan vain —

ANNA (nousten ylös): Hyvästi, koska tuotan häiriötä.

KATARIINA: Älä mene, Herman saa nyt valita!

HERMAN: Oletko hullu.

KATARIINA: Valitse, valitse! Minun sydämeni on niin täysi, täysi kuin Turusen pyssy.

HERMAN: Ha-ha-haa.

KATARIINA: Ota, ota toinen, ota omasi. Nyt on minulla varaa puhua, nyt olen vapaa ihminen. Kaksikymmentäviisi tuhatta. Niillä lunastan minä vapauteni ja elämäni!

ANNA: Hyvästi.

HERMAN: Hyvästi. (Anna menee.) Sinä olet sairas.

KATARIINA: Hullu, tarkoitat, ei, olen vapaa, rikas, ja minulla on varaa tuntea ja pitää yksityiset tunteeni.

Ovikello soi. Eedit tulee aukaisemaan.

EEDIT: Joko täti meni?

HERMAN: Hänellä oli kiirettä.

EEDIT: Sepä ikävää. (Menee etehiseen.)

Somero tulee sisään.

EEDIT: Terve tulemaan, herra kauppaneuvos.

SOMERO: Pyydän saada onnitella syntymäpäivän johdosta. (Antaa kukkia.)

EEDIT: Paljon kiitoksia. Saanko esittää —

SOMERO: Vanhoja tuttuja. (Tervehtii Hermania ja Katariinaa.)

HERMAN: Muistatteko vielä?

SOMERO: Kävin kasvavana ollessani valokuvausliikkeessänne, muistan hyvin, pieni, sievä atelieri pihan perällä.

KATARIINA: Minäkin muistan kauppaneuvoksen, siitä on liki kaksikymmentä vuotta.

SOMERO: Oikein, olin koulupoika silloin, elin toisissa olosuhteissa — no, se oli sitä aikaa.

KATARIINA: Sitä aikaa. Ajat ovat siitä muuttuneet.

EEDIT: Tehkää hyvin ja istukaa. Haen kuumaa kahvia.

SOMERO: Kiitos.

KATARIINA: Annahan, kun minä — (ottaa Eeditiltä tarjottimen, menee kyökkiin).

SOMERO: Siis syntymäpäivä — niin nuori —

HERMAN: — ja jo syntymäpäivä. Nuorikaan ei voi olla ilman syntymäpäivää. Sattuiko sinulle parempaa tupakkaa, Eedit?

SOMERO: Kiitos, en polta.

Herman etsii tulitikkuja. Menee kyökkiin.

EEDIT: Oli oikein ystävällistä, että tulitte.

SOMERO: Enhän ollut tunkeilevainen?

EEDIT: Ette, päinvastoin.

SOMERO: Olin jo kauan ajatellut, että pitäisi käydä. Olen katsellut teitä usein tietämättänne.

EEDIT: Oh —

SOMERO: Olen ihailnut teitä ja kadehtinut miestänne. Hänelle on suotu onni.

EEDIT: Niinkö luulette? Meidän elämämme on hyvin rajoitettua ulkonaisesti.

SOMERO: Kallis aika. Mutta elämä on sitä miksi sen tahtoo tehdä, uskotteko?

EEDIT: Vain voimakas voi luoda sen mieleisekseen.

SOMERO: Viisas. Nainen on viisas, ja siksi hänellä on valta.

EEDIT: Kenen yli?

SOMERO: Sen joka on heikompi häntä, miehen.

EEDIT: Sanoja.

SOMERO: Olen ihailnut teitä, olette nähnyt sen, te tiedätte, että teillä on valta ylitseni, käskekää, minä tottelen.

EEDIT: Hyvä. Minä käsken, olkaa järkevä. Te olette pari kertaa pysähtynyt kadulla —

SOMERO: Katselemaan teitä.

EEDIT: Älkää luulko, että se riittää voittamaan —

SOMERO: En luule mitään. Voittaakseen teidät pitäisi olla maailman rikkain ja — onnellisin.

EEDIT: Tiedättekö, että teidän puheenne loukkaa.

SOMERO: Olen tottunut käymään suoraan asiaan käsiksi.

EEDIT: Se tapa voi olla hyvä kauppoja tehdessä. Mutta minä en ole myytävänä.

SOMERO: Te rankaisette minua liian kovasti. Mitä olen tehnyt? Olen hyvin onneton.

KATARIINA (tuo leivoksia): Sinullahan ovat kahvit ihan lopussa, lapsi parka. Ja sokeriakaan ei ole

yhtään.

SOMERO: Sokeria on vaikea saada. Saanko lähettää laatikon omistani?

KATARIINA: Paljon kiitoksia, se on liikaa.

EEDIT: Ehkäpä tässä jotenkin toimeen tullaan.

SOMERO: Mutta minua ilahduttaisi, siksi sallitte kai? Olen nyt häirinnyt teitä, rouva Ahlroos. Kiitos, ei kahvia enää.

KATARIINA: Puoli kuppia.

SOMERO: Kiitos. Rouva Ahlroos on niin nuori vielä itsekin ja tuollainen tytär jo.

KATARIINA: Kaksi tytärtä, herra kauppaneuvos. Pitäpä näyttää toinen (kyökin ovelta), Lahja, Lahja, tulehan tänne nyt.

Lahja tulee ja tervehtii.

SOMERO: Tämä on nuorempi?

KATARIINA: Nuorempi.

SOMERO: Viidentoista?

LAHJA: Ei toki viidentoista vähääkään. Viisitoista mennä huilahti, kun olin viidentoista. Olen täysi-ikäinen — kohta. Tämä on vanha hame, niin se on lyhyt.

SOMERO: Onko hauska elää?

LAHJA: Epäilemättä — ihanaa!

SOMERO: Kuulkaa häntä. Mistä te tiedätte, minkälaista elämä on?

LAHJA: Enkö olisi ehtinyt sitä jo nähdä? Tuhannesti!

KATARIINA: Elämänhalua heillä on, Luojan kiitos.

SOMERO: Onko teistäkin elämä yhtä ihanaa, nuori rouva, onko teillä vielä jäljellä sama elämänhalu?

EEDIT: Minulla? Ei. —

LAHJA: Hänellä on halu rikkauteen. Neuvokaa hänelle tie rahakasalle, niin saatte nähdä, että haluja hänellä on jos mitä!

SOMERO: Niinkö? No, se on helppoa.

EEDIT: Lahja!

SOMERO: Luottakaa minuun, pikku neiti. Jos voin tehdä jotakin, teen.

EEDIT: Lahja on mahdoton.

LAHJA: En ollenkaan. Näetkö, en minä aina tyhmyyksiä tee.

KATARIINA: Lapsi on lapsi. Hän luulee, ettei tarvitse muuta kuin tavata joku, joka neuvoo, niin asia on selvä. Sattui näet minulle niin onnellisesti, että tuli toissapäivänä Karhu minua vastaan ja minä sanoin: Neuvokaa minulle, herra Karhu, miten rikastua. Ja hän neuvoi, ja nyt on minulla kaksikymmentäviisi tuhatta.

SOMERO: Kaunista aluksi. Mitä, jos me ne sijoitamme yhdessä?

KATARIINA: En sitä tarkoittanut.

SOMERO: Tietysti ette. Mutta olkaa hyvä ja tulkaa konttoriini huomenna.

KATARIINA: Kiitoksia, paljon kiitoksia.

SOMERO: Ja kiitoksia kahvista ja leivistä. Erinomaisia. Valitan, että minun on mentävä. (Eeditille.) Toivon, että pian saan tavata teitä.

EEDIT: Kiitos käynnistä.

Somero menee.

LAHJA: Saanevatko kaikki, joilla on selkäranka rahasta, tuollaisen varmuuden ja ylemmyyden? Hänpä ei epäröinyt.

KATARIINA: Hänpä oli ystävällinen.

EEDIT: Haittaako se varmuus ja ylemmyys, kun on vara olla ylempi?

LAHJA: Olisit sitten ollut ystävällisempi sinäkin.

EEDIT: Ja unohtanut, että olen naitu nainen, jonka kuitenkin ei tarvitse hänen rahoillensa kumartaa.

KATARIINA: Älä ole siitä niin varma. Et tiedä vielä, mitä voit tarvita. Matka on pitkä edessäsi.

EEDIT: Rahoilla ei sentään kaikkea saada.

KATARIINA: Niillä on saatu tähän asti jotakuinkin kaikkea.

LAHJA: Ei onnea.

EEDIT: Ei rakkautta.

KATARIINA: Niitä on saatu — jos niitä on. Ette tiedä, ette tiedä vielä. Äiti tietää kaikki. — Oo, rahoja, rahoja! Miten olen kärsinyt niiden tähden! Mikä pitkä alennus on elämäni ollut! Ilman rahoja ei ihminen ole ihminen. Hänellä ei ole oikeutta tuntoa mitään, häntä saa häväistä, polkea, hänen pitää jaksaa peittää kaikki, koko olemisensä, salata ihmisyytensä ja kärsimyksensä. Hänen täytyy tylsyä, mykistyä, ottaa vastaan joka isku valittamatta. Äiti tietää kaikki. Siksi täytyy toimia. Tahdon rahoja, tahdon rahoja, joilla voin ostaa teidät vapaiksi, ostaa teille elämän, ette tiedä vielä, mitä elämä on, mutta minä lahjoitan sen nyt teille. (Panee päällysvaatteet päälleen.) — Pitää kiiruhtaa, kiiruhtaa, ettei onni livahda tiensä. Ajattele, Eedit, aina mitä teet ja tee punniten kaikki, tee kirkkaasti tekosi, ota huomioon aika ja mahdollisuudet, koskaan ne eivät samoina palaa.

Herman tulee sisään.

HERMAN: Joko vieras meni?

KATARIINA: Jo meni. Joudu, lähdetään.

HERMAN: Lähdetään, lähdetään — sammuttamaan tulipaloo. Hyvästi, Eedit. Joudupas, Lahja.

EEDIT: Hyvästi.

Menevät. Samassa tulee kotiin Jaakko.

JAAKKO: Kaikki läksivät jo.

EEDIT: Jo läksivät.

JAAKKO: Mihin heillä oli sellainen kiire?

EEDIT: Ajattele, äiti on alkanut keinotella. Hänellä oli kuin kuumetta.

JAAKKO; Keinotella? Sepä ikävää.

EEDIT: Miksi? Etpä sinä pystynyt yhtään kotia auttamaan. Katsoit kai, ettei se ollut sinun velvollisuutesi, että nämä vanhat sai jättää oman onnensa nojaan nälkää näkemään.

JAAKKO: Mutta Eedit, mitä sinä puhut ja millä äänellä?

EEDIT: Puhun mitä ajattelen ja äänellä sillä, joka vastaa tunteitani. Luuletko minusta olevan hauskaa sen, että äitini keinottelee ja etsii apua ja neuvoja kaikilta, niinkuin Karhulta ja Somerolta? Mitä olet sinä tehnyt heidän tähtensä?

JAAKKO: Etsiikö Somerolta apua? Ja sen sinä sallit?

EEDIT: Miksi en?

JAAKKO: Mitä hän sanoi täällä käydessään?

EEDIT: Ei mitään.

JAAKKO: Hän tapasi minut kadulla ja sanoi, että hän oli päättänyt ylentää palkkani. Piileekö siinä ehkä jotakin?

EEDIT: Mistä minä tiedän, mitä siinä piilee.

JAAKKO: Minä tarkoitan, että miksi hän juuri nyt palkkaani korotti? Miksi, miksi, sano?

EEDIT: Mistä minä sen tiedän. No, nythän sinulla ei ole niin suurta puutetta enää.

JAAKKO: Meillä ei ole ollut puutetta. Meillä on ollut varoja sen verran kuin olemme tarvinneetkin.

EEDIT: Itsellesi tarvinnut. Mutta minusta ei. Minä sanon, minä en tätä puutetta hyväksy. Se on häpeällistä. Me olemme ja pysymme narreina. Minä sanon, saat katsoa eteesi, jos tahdot. Minä tahdon elää.

JAAKKO: Someroko sen ajatuksen tartutti sinuun?

EEDIT: Mustasukkainen! Ja olisiko se sinusta niin vaarallista?

JAAKKO: Eikö ole vaarallista?

EEDIT: Älä kiihdy suotta.

JAAKKO: Suotta? Onko se suotta, että omastani kiinni pidän?

EEDIT: Mikä on sinun omasi?

JAAKKO: Sinä olet minun!

EEDIT: Millä sinä olet minut omaksesi ostanut ja millä maksanut?

JAAKKO: Eikö minun rakkauteni merkitse mitään?

EEDIT: Riittääkö sinun rakkautesi hinnaksi ihmisestä? Ja mikä oikeus sillä on orjuuttaa minua koko elämäni ajaksi?

JAAKKO: Orjuuttaako?

EEDIT: Orjuuttaa. Enkö ole ollut sinun orjasi, sinun käskyläisesi tähän saakka? Onko minulla ollut varaa ainoankaan vapaaseen ajatukseen?

JAAKKO: Mitä minun on siis tehtävä?

EEDIT: Keinottele. Käytä tämä sota-aika rikastuaksesi.

JAAKKO: En voi.

EEDIT: Saat tehdä sen.

JAAKKO: Teen työtä. Pyydän sinua kärsimään vielä — rakkautesi nimessä.

EEDIT: Kärsimään? Ei kiitos. Ja rakkauden nimessä? Ei kiitos. Puhut siitä rakkaudesta kuin jostakin varmasta ja olevasta, kuin myntätystä rahasta, jolla voi jotakin ostaa. Jos sitä olisi, luuletko, että me naiset rakastaisimme juuri sitä, jolta leipämme saamme? Olisipa se yksinkertaista! Tahi ettäkö tämä maailma ja nämä olot rakkautta kasvattavat? Ei kiitos. Olisipa se ihmeellistä!

JAAKKO: Mitä puhut? En tunne sinua enää.

EEDIT: Et tunne, kun et ole koskaan tuntenutkaan. Teillä pitää olla nainen. Se ostetaan ylöspidolla, se on hyvin yksinkertainen juttu. Mutta nainenkin tarvitsee elää.

JAAKKO: Olet oikeassa. Me koetamme vielä.

EEDIT: Minun mieleni mukaan?

JAAKKO: Oikean mukaan.

EEDIT: Se ei riitä.

JAAKKO: Minä rakastan sinua.

EEDIT: Se ei riitä. Mitä minä rakkaudella! Se on sana vain. Elääkseni tarvitsen minä muuta, tarvitsen rahaa, rahaa! Ilman rahaa ei ole kotia, ei siveyttä, ei oikeutta olla eikä elää, ilman rahaa ei ole halvintakaan rakkautta!

JAAKKO: Mutta ihmisyyttä on.

EEDIT: Missä sitä on? Sodissako, tässä teidän yhteiskunnassanne? Sivistys on rahakysymys niinkuin kaikki muukin. Siksi tahdon minä rahaa, rahaa. Tahdon tuntea sen vallan, tahdon nauttia, elää, niinkuin aikalaiseni elävät.

JAAKKO: Sinä olet järjetön'

EEDIT: Yhtä järjetön kuin koko maailma on ollut ja on!

Esirippu.

TOINEN NÄYTÖS

Sama huone, kalustettu uusilla, loistavammilla huonekaluilla. Kirjoituspöytä oikealla, leposohva vasemmalla. Sen edessä seisoo Eedit aamupuvussa.

Ovikello soi.

EEDIT (kyökkiin): Aliina! Aliina ei kuule.

EEDIT (vihaisemmin): Aliina!

ALIINA (tulee sisään): Mikä hätä?

EEDIT: Mikä hätä! Ei mitään hätää. Jos hätä olisi, et sinä hädässä pystyisi auttamaan kumminkaan. Hätä? Niinkö sitä puhutellaan ihmisiä.

ALIINA: Ihmisiä! (Pyörähtää poispäin.)

EEDIT: Ihmisiä, ihmisiä juuri! Sanopas vielä niinkuin äsken, jos uskallat.

ALIINA (sävyisämmin): Sanoin "ihmisiä!" Eikö rouva olekaan ihminen?

EEDIT: Senkin käärmeensilmä!

ALIINA: "Käärmeensilmä." Rouva sanoo uudelleen sen!

EEDIT (sävyisästi): Sanoin "käärmeensilmä", niin sanoin, "käärmeensilmä", sanoin, mitä pahaa siinä on? Sillä mikäs muu sinä olet kuin käärmeensilmä — sellaiset suuret, loistavat silmät kuin käärmeellä.

ALIINA: Itse ne jaksan kantaa ja itse niillä katselen.

EEDIT: Voisin niillä katsella minäkin ja kunniakseni niillä katseleisin.

ALIINA: Ha-ha-haa!

EEDIT: Ha-ha-haa!

Ovelle soitetaan.

EEDIT: No, olepas hyvä ja avaa se viimeinkin (puuteropi itseään).

Aliina menee avaamaan ja tuo askin, josta ottaa uuden silkkileningin.

EEDIT (ihastellen): Ihana, sano, eikö ole ihana kangas? Autapas vähän minua, niin pannaan se päälle. (Aliina auttaa häntä.)

EEDIT (katsellen itseään peilistä): Mitä sanot, no?

ALIINA: Ihana, voi, miten ihana? Rouva on ihan toisen näköinen. Niin komea kuin keisarinna kiiltokuvissa. Suurenmoinen. Kruunu vain puuttuu.

EEDIT: Vai kruunu? Suurenmoista, sinä pikku hupakko! Vaan niin olenkin siisti ihmiseksi, ihan toisen näköinen. Mutta tiedätkö, et sinäkään ruma olisi, jos sinut oikein puettaisiin. Ihan tässä molemmat keisarinnoista käytäisiin, jos niin puute tulisi.

ALIINA: Hyvinkin käytäisiin, rouva etenkin. Rouvalla on tuo käytöksen varmuus ja välinpitämätön ylenkatse, joka on valmista sivistystä jo, sitä korkeampaa ihan. Rahaa kun vain olisi rajattomiin.

EEDIT: Ei tyhmästi sanottu. Tuossa on sinulle kymmenmarkkanen.

ALIINA: Kiitos, kiitos.

EEDIT: Tämän leningin muistoksi. Ota, vie se aski vain pois, laskun maksan toiste, se on jo puhuttu. (Aliina vie askin pois ja tulee takaisin.)

EEDIT: Ja sanon vielä, jos olet minulle uskollinen, naitan sinut sillä tavalla, ettet tarvitse katua.

ALIINA: Totta kai uskollisena pysyn.

EEDIT: Vieläkö se puotilainen on ahdistellut sinua?

ALIINA: En sitä ota, olen sanonut sille suoraan, että parempi katsoa kuin katua. Ja kyllä hän nyt jo ymmärtää, etten minä terveellä järjellä ihan hirsipuuhun mene.

EEDIT: Muuten kuin väliaikaisesti.

ALIINA: Senkin vain rahapussia hakemaan, jos se siinä riippuu.

EEDIT: Oikein. Valitse vain viisaasti, et kadu.

ALIINA: Kyllä, rouva. Rouva on niin hyvä, neuvoo minua kuin omaa lastaan.

EEDIT: Tietysti neuvon. Ja sanon vielä, varo pikku rakastumista! Näes, rakkautta ei saa ottaa niin vakavasti kuin luulee. Tahi paremminkin sanoen, se pitää ottaa vieläkin vakavammin kuin luulee sen pidettävän ottaa.

ALIINA: Ha-ha-haa!

EEDIT: Niin vakavasti, että kun rakastaa, rakastaa niin vakavasti, ettei muuta ajattele, ei naimistakaan. Ja kun naimisiin menee, menee niin vakavasti, ettei muuta ajattele, ei rakkauttakaan.

ALIINA: Ha-ha-haa.

EEDIT: Pidä mielessäsi tämä, ettei unohdu!

ALIINA: Pidän, rouva.

EEDIT: Ja kerran kiität sinä minua vielä. Tahdon olla ystäväsi. Olen siksi kansanvaltainen, laajemmin katsoen en näe eroa ihmisten ja ihmisten välillä, ja etenkin nainen ja nainen ovat yhtä ja samaa samantapaisine elämäkertoineen, pyrkimyksineen ja huolineen, ja mies se on vain mies, meitä varten, käytettäväksemme pantu, etkö ole sitä huomannut?

ALIINA: Olen toki. Ja ehkäpä ymmärrän enemmän kuin rouva luuleekaan.

EEDIT: Tiedän, että ymmärrät.

ALIINA: Ymmärrän olla kiitollinen teille, sillä minä ihailen teitä monessa suhteessa.

EEDIT: Enkö sanonut: nainen ja nainen ovat yhtä. Siksi on meidän vedettävä samaa köyttä näissä kotioiloissakin.

ALIINA: Voi, miten ymmärrän.

EEDIT: Hyvä. Ja annapa nyt herralle voileipiä, hän lähtee matkalle.

ALIINA: Kyllä, rouva. (Poistuu kyökkiin.)

Jaakko tulee sänkykamarista kapsäkki kädessä.

JAAKKO: Miten kaunis sinä olet. En tahtonut tunteakaan.

EEDIT: No, sopiiko tämä?

JAAKKO: Sopii mainiosti. Olet kuin toinen ihminen.

EEDIT: Vaate varren kaunistaa.

JAAKKO: Olet muutenkin kaunis. Olet yhä kaunistunut viime aikoina.

EEDIT: Olet alkanut katsella minua taas, siinä se.

JAAKKO: Niin olenkin. Ja yhä enemmän, syvemmin pidän sinusta. Tunnen onneni yhä täydemmin. Että sinä olet minun, sitä ajattelen aina, se tekee minut rikkaaksi. Tässä välillä, kuinka se olikaan mahdollista, olin sen unohtanut.

EEDIT: Olit unohtanut, sinulla oli vain työ ja aina työ mielessäsi. Ja minulla oli hyvin ikävä. Minä istuin täällä kolme vuotta ja odottelin sinua kotiin. Minä olin onnellinen, kun sain palvella sinua, kun nappi putosi nutustasi ja sain ommella sen. Minä olin sinulle välttämätön, arvelin. Kukaan ei olisi sitä nappia niin hyvin osannut ommella kuin minä, arvelin.

JAAKKO: Ei osaakaan.

EEDIT: Koetin olla hyvä ja kelpo vaimo, enkö koettanut?

JAAKKO: Koetit ja olitkin.

EEDIT: Mutta minä odotin kiitosta, minä odotin että olisit sanonut sen. Mutta niitä sanoja, joita odotin, ei tullut.

JAAKKO: Minä olin sinusta niin varma, siksi ei tullut sanotuksi, miten onnellinen olin. Jopa senkin unohdin, että olin onnellinen, niin tyhmä minä olin.

EEDIT: Niin olit.

JAAKKO: Minulla oli tällainen sievä koti ja tällainen sievä vaimo sen vartijana. Hyvä vaimo. Kun olin köyhä, ei se pyytänyt paljon, se tyytyi vähään. Kaikki oli sille liian niukkaa, mutta se ymmärsi, että joka pala oli työllä ansaittua, ahkeralla työllä ja kieltämisellä. Sellainen nainen! Miten onnellista!

EEDIT: Mutta nyt, kun olot ovat parantuneet, kun voimme rahojenkin puolesta elää vapaammin, eikö nyt ole vieläkin onnellisempaa?

JAAKKO: Tietysti — ehkä. Nyt huomaan sinut, nyt ajattelen vain sinua, nyt näen vaatteittesi joka poimunkin — nyt pelkään.

EEDIT: Niin, onhan minun täytynyt huomautella itseäni, sillä tavalla olen päässyt pois vankeudestani. Mutta eihän se ole pahaksi, poika-kulta?

JAAKKO: Ei, ei. — Vaan minun luotani et saa pyrkiä pois (tarttuu Eeditin käteen) — minä en laske sinua, minä pitelen sinusta kiinni, minä rakastan sinua!

EEDIT: Rakasta, rakasta vain!

JAAKKO: Sillä sinä olet minun. En anna sinua muille!

EEDIT: Et saa rutistella leninkiä!

JAAKKO: Ah, anteeksi! Niin kaunista silkkiä!

EEDIT: Eikö ole? Nyt sota-aikana, kun villatavara on niin kallista, täytyy käyttää vain silkkiä.

JAAKKO: Mutta kestääkö se?

EEDIT: Se kestää, siinäpä se. Ja siinä tuntuu niin hyvältä ja puetulta.

JAAKKO: Sehän hauskaa, mutta mitä minun pitikään — eikö ne tule kalliiksi leningit nyt?

EEDIT: Ei niinkään kalliiksi kuin voisivat tulla, jos oikein kalliita olisivat. Tietysti ompelija ottaa muutaman markan enemmän, mutta senhän suopi, täytyyhän hänenkin elää.

JAAKKO: Tietysti, tietysti. Hauskaa, että olet tyytyväinen.

EEDIT: Olen. On niin ihanaa, kun elämässä on vauhtia. Rakastan vauhtia ja liikettä. Ja kertahan vain on eletävä, mitä tästä irti saa, se on irti saatua, miksi tätä käyttämättä jättää? Eikö niin?

JAAKKO: Totta, totta (vaipuu mietteisiinsä).

EEDIT: Mikä sinulla on? Mikä sinua aina painostaa?

JAAKKO: Ei mikään.

EEDIT: Etkö luule, että jos kuolemaantuomitut laskettaisiin päiväksi tahi viikoksi vapaiksi ja sanottaisiin: eläkää tämä päivä, tämä viikko, kohta kuulette, etkö luule, että heidän elämässään olisi toinen vauhti ja toinen totuus?

JAAKKO: Tietysti olisi.

EEDIT: Ajassa on se vauhti, ja se totuus vain tuntuu, että tämä kerta eletään, tämä päivä, huomista ei kukaan mitään tiedä. Jos teen virheen ja erehdyn, hukkuu se minun mukani, tulevista emme mitään tiedä.

JAAKKO: Ei, meidänkin jälkeemme elävät ihmiset vielä, sodan ja hävityksen jälkeen järjestyy elämä ja asettaa ankarat velvoitukset ihmisille, näyttää päämäärät suuret ja korkeat!

EEDIT (närkästyen): Velvoitukset? Hyvä! Eikö koti velvoita, eikö perhe, eikö vaimo miestä?

JAAKKO: Velvoittaa.

EEDIT: Ponnistamaan ja työskentelemään.

JAAKKO: Tietysti.

EEDIT: Hyvä.

JAAKKO: Mutta enkö siis mielestäsi ponnista?

EEDIT: Ponnistatko niinkuin voisit, en tiedä. Teet työtä, palvelet muita, jätät tilaisuudet käyttämättä. Ja aika kuitenkin on täynnä mahdollisuuksia.

JAAKKO: Mitä tahtoisit minun sitten tekemään? Neuvo!

EEDIT: Olen neuvonut jo. Pyri rikkauteen ja valtaan. Ryhdy keinottelemaan, kohta on jo myöhää.

JAAKKO: Taasko sinä sitä samaa!

EEDIT: Onko se väärin muka? Elämme poikkeusoloissa. Ja tulot eivät riitä.

JAAKKO: Ne ovat nyt kaksinkertaiset.

EEDIT: Vaan menot kolmin-, nelin-, viisinkertaiset. Ja mitä menoista tahi tuloista, onhan kysymys siitä, kuka pystyssä pysyy, on kysymys siitä, kutka sodan jälkeen ottavat johdon ja vallan käsiinsä. Raha on hallinnut tähän asti ja raha hallitsee edelleenkin.

JAAKKO: Ei, ystävä, siltä vain näyttää.

EEDIT: Niin on, ei vain näytä. Tahdot sulkea silmäsi, tahdot tehdä kiusaa. Äitikin, vanha nainen, ymmärtää enemmän kuin sinä, he ovat rikkaita nyt. Me jäämme viimeisiksi. Pitääkö meidän elää aina näin pienesti ja kurjasti?

JAAKKO (lujana): Pitää. Meidän pitää malttia olla pidättyvästi.

EEDIT: Köyhästi?

JAAKKO: Köyhästi.

EEDIT: Minkätähden?

JAAKKO: Ihmisyyden tähden.

EEDIT: Se on pikkumaista, ahnetta, typerää! Minä en siihen suostu. Minä en sitä hyväksy.

JAAKKO: Mutta kun minä en muuta voi, kun minä en voi rikastua sillä tavoin, jonka minä voisin pitää rehellisenä. Ja ihminen hän sitä olen minäkin.

EEDIT: Sanotko epärehellisiksi niitä, jotka nyt ovat rikastuneet?

JAAKKO: En, mutta minun tuntee ovat toiset. Minä en voi, halventamatta itseäni omissa silmissäni, ryhtyä keinotteluihin ja kilpajuoksuun rahan jäljessä.

EEDIT: Saat valita.

JAAKKO: Minä olen jo valinnut. Minä kammoan keinottelua, minä kammoan rikkautta ja rahaa, rahaa, josta minä saan aina kuulla.

EEDIT: Hyvä, kammoa sinä. Sinä asetut kuin joksikin ylimykseksi, jonka ei tarvitse rahasta mitään tietää. Sinulla on varaa ja rohkeutta, ei, julkeutta siihen, sinulla on sydäntä hyljätä minut ja asettaa jokin pingoitettu ja naurettava aate ojennusnuoraksesi.

JAAKKO: Näen miten raha turmelee ihmisen, tekee hänet typeräksi pedoksi ja sivistykseen mahdottomaksi. Mitä tämä ihminen on valmis rahasta tekemään! Katso sotaa, katso ryöstöjä, murhia, joukkojen taisteluita, katso rauhallisia kanssaihmiäsi, katso niiden sielua, katso niiden totuuksia ja niiden maailmanjärjestystä. Mitä sinä näet? Peitettyä pahetta, rikosta, typeryyttä. Ja nyt on se purkautunut näkyville. Minä olen ollut häpeästä menehtyä — yksinäisyydessäni. Minä olen salannut kärsimyksiäni siksi, että minä olen hävennyt tunteitani, hävennyt pettymyksiäni ja rakkauttani tähän ihmiseen. Ja kun minä olen nähnyt, mihin raha vie, olen minä monesti päättänyt, että minä en pyri siihen, mihin ihminen usein kiusattuna voi johtua pyrkimään. Minä tahdon elää elämäni köyhänä, kokea ja kärsiä sen puhtaana. Onko siinä pahaa? Minä avaan sydämeni kaikelle, mikä on inhimillistä, minkä kosketuksesta ihminen kasvaa ja löytää itsensä. Minä pelkään rahaa, raha alentaa ihmisen orjaksensa, ja mitä antaa se sijaan?

EEDIT: Se antaa meille elämän. Saman rahan tähden teet nytkin työtä aamusta iltaan, saastutat sielusi, kun myyt itseäsi.

JAAKKO: Sieluni on vapaa, ruumistani ja taitoani vain käytän.

EEDIT: Taidollasi et pysty muuhun kuin konttoritöihin?

JAAKKO: En epäile, etten pystyisi siihen mihin jokainen nykyään pystyy, ostamaan ja myymään, mikään ei ole sen helpompaa.

EEDIT: Ei helpompaa?

JAAKKO: Jos tahtoo. Mutta minulta puuttuu tahtoa.

EEDIT: Ja siitä saat kalliisti maksaa. Tiedän, että olet tehnyt hyviä palveluksia Somerollekin, ihan äskettäin.

JAAKKO: Kuka siitä sanoi?

EEDIT: Somero itse, kukas muu.

JAAKKO: Milloin tapasit hänet?

EEDIT: Eilen viimeksi.

JAAKKO: Tapasit eilen? Taaskin?

EEDIT: Tapasin. Oliko siinä ehkä pahaakin? Saan istua aina täällä kotona ja odottaa sinua. Kun tulet, saan syödä kiireessä kuivan leipäpalan kanssasi. Kysytkö sinä, mitä olen tehnyt ja millä aikani kuluttanut? Kysytkö, pysytkö minun sieluni yhtä puhtaana ja synnittömänä kuin sinun? Kysytkö, mitä minulle tämä kieltämys ja teeskentely maksaa?

JAAKKO: Teeskentely? Mitä tarkoitat?

EEDIT: Sitä, mitä sanon. Saan pakottaa itseäni tähän hyvyyteen, tähän rakkauteen. Miksi? Jokapäiväisen leipäni tähden, siksi, siksi, että minulla ei ole varoja pitää sielunani yhtä kirkkaana ja puhtaana kuin sinulla.

JAAKKO: Sinä et tajua mitä puhut.

EEDIT: Tajuan liiankin hyvin. Sanoinhan sen jo kerta ennenkin.

JAAKKO: Mutta jälkeinpäin sanoit puhuneesi kiihoittuneena.

EEDIT: Minä kiihoittuneena? Etkö sinä ala jo saada selvää minusta? Silloin jälkeinpäin minä tietysti taas valehtelin rauhoittaakseni sinua, sillä riita on epämukavaa.

JAAKKO: Eedit!

EEDIT: Siksi sanonkin nyt samalla, että tahdon päästä kaikesta vastuunalaisuudesta, tahdon syöstä elämään, tahdon tuntea syntisten intohimojen temmeltävän sielussani, elää, elää minä tahdon, myydä

itseni, ostaa, vaihtaa, elää aikani tavalla tässä rahoilla ostettavassa elämässä ja rahoilla hallittavassa maailmassa.

JAAKKO: Sinä rakastat toista!

EEDIT: Mitä, jos rakastan!

JAAKKO (syöksyy häntä kohti): Minä tuhoan sinut!

EEDIT: Varo, Jaakko, raivoasi! Sinä voit kuristaa minut, ota kätesi pois.

JAAKKO: Sinä pelkää.

EEDIT: Pelkään sankaria toki, pelkään sankaritöitäsi. Näitä sankareita on sotatantereet täynnä, maantiet täynnä, ei mikään ole helppohintaisempaa kuin sankaruus nykyään. Mitä nämä sankarit ovat saaneet aikaan itse elämässä, tosielämässä, miten järjestäneet maailmansa, rehelliseen elämäänkö kelpolliseksi? Haa — jos te tietäisitte te kaikki sankarit, miltä te näytätte oikeissa mitoissanne? Narreilta te näytätte. Mitä olen minä pienessä vilpissäni teihin verraten, narrit, joiden suussa aate on naurettava, sankaruus tyhmyyttä, rehellisyys itsepäisyyttä, typeryyttä!

JAAKKO: Nytpä näen sinut!

EEDIT: Näe, saat nähdä!

JAAKKO: Kaupustelija, keinottelija!

EEDIT: Hyvä! Olen käyttänyt sinua hyväkseni, niin kauan kuin olen tarvinnut. Älä katso niin läheltä, älä tule siihen, varo itseäsi oman etusi tähden, voit tehdä vahinkoa.

JAAKKO: Voiko sinulle tehdä vielä vahinkoa?

EEDIT: Ei minulle, vaan leningilleni.

JAAKKO (peräytyen): Ah, järjetöntä!

EEDIT: Kas niin, tästä selviydytään siis.

JAAKKO: Mitä tämä oli, mitä me ajattelemme, mihin me pyrimme?

EEDIT: Pyrimme selvyYTEEN, tähän oli oikea perhekohtaus.

JAAKKO: Mitä siis tahdot minusta? Turmiotaniko sinä tahdot?

EEDIT: Voit vielä peräytyä ja järjestää asiat, jos tahdot.

JAAKKO: Mitkä asiat?

EEDIT: Raha-asiat. Raha-asioistahan tämä johtui.

JAAKKO: Ei, en voi, en koskaan!

EEDIT: Hyvä! (Kyökin ovelta.) Aliina, voit tuoda jo voileivät.
(Jaakolle.) Myöhästyit vielä junasta.

JAAKKO: Sinulla on kiire päästä minusta, huomaan.

EEDIT: Onko se ihme, tahdon rauhaa. Ja selitä miten vain tahdot!

Aliina tuo voileipätarjottimen pöydälle.

JAAKKO: Kiitos, ei tarvitse nyt.

ALIINA: Käärinkö eväiksi?

JAAKKO: Ei kiitos.

Aliina vie tarjottimen pois. Jaakko menee hakemaan kapsäkkiin tavaroita sänkykamarista.
Kyökistä tulee Herman Ahlroos.

HERMAN: Hyvää päivää, lapseni, häiritsenkö?

EEDIT: Et, istu. Jaakko on juuri matkalle lähdössä ja pakkailee siinä.

HERMAN: Lähden samassa. Kuule, voisitko lainata minulle kymmenmarkkasen?

EEDIT: Kernaasti (antaa rahan). Eikö äidillä ollut rahaa kotona?

HERMAN: Turhaa sanoa, turhaa sanomatta olla, mutta tuleehan se ilmi kuitenkin — en asu enää kotona.

EEDIT: Et asu kotona! Mitä, mitä se on?

HERMAN: Se on sitä, että en, en — asu.

EEDIT: No?

HERMAN: Äiti ei tahdo —

EEDIT: No, yhä hullumpaa?

HERMAN: Hän puhuu, — tiedäthän hänet, puhuu vain —

EEDIT: Mistä puhuu, sano suoraan!

HERMAN: Avioerosta.

EEDIT: Ha-ha-haa.

HERMAN: Ha-ha-haa.

EEDIT: Sehän on hullua!

HERMAN: Eikö totta. Se <m hullua.

EEDIT: Mutta kuinka se on mahdollista.

HERMAN: Rahat tuovat huolta enemmän kuin ihminen jaksaa kantaa.

EEDIT: Ei, hän oon mustasukkainen. Sinä!

HERMAN: Mitä minä, vanha mies! Ja mihin minä nyt äidittä pystyn. Ajattele, minä niin sanoakseni, en maailmasta mitään tiedä — (kuiskaa) mistä saada syödä — kuinka elää?

EEDIT: Siinäpä se.

HERMAN: Kun en ole koskaan sellaista ajatellut. Ajatellut noin vain yleiskatsauksellisesti — ja nyt, hypätä yksityiskohtiin ja mihin yksityiskohtiin? Mistä löytää leipäpala, mistä katto päänsä päälle? Ei, ihan neuvottomaksi käy.

EEDIT: Minä järjestän tämän. Onhan tämä tyhmintä, mitä olla voi.

HERMAN: Eikö ole? Saanko syödä ne voileivät, jotka olivat tarjottimella?

EEDIT: Ole hyvä. Miten naurettavaa! Mitä Lahja nyt sanoo?

HERMAN: Luulen, että Lahja ei tiedä vielä tästä mitään. Mutta yhden havainnon tässä kierrellessäni olen tehnyt, sen, että nälkä ei mene syömättä ja syödä ei saa rahatta, en ole sitä koskaan ennen tiennyt.

EEDIT: Ja se on täällä kaiken viisauden alku.

HERMAN (ovessa mennessään): Syön kaikki ne voileivät, kävi miten kävi.

EEDIT: Syö, syö.

Herman menee kyökkiin. Jaakko tulee sänkykamarista.

JAAKKO: Kuka täällä oli?

EEDIT: Ei paljon kukaan.

JAAKKO: Äitisi? Sinä et saa lainata häneltä rahoja.

EEDIT: Keneltä minä saan lainata, kun tarvitsen?

JAAKKO: Et keneltäkään. Jos tarvitset, voit ottaa niistä rahoista, jotka sinulle annoin tallettaviksi syntymäpäiväsi.

EEDIT: Ohoo, ne ovat jo ammoin menneet. Millä olisin ostanut vaatteet, huonekalut ja kaikki.

JAAKKO: Sinä sanoit saaneesi ne äidiltä.

EEDIT: Kaikkiko?

JAAKKO: Niin sanoit.

EEDIT: Ja sinä uskoit!

JAAKKO: Sinä siis valehtelit!

EEDIT: Tietysti valehtelin.

JAAKKO: Varastit —

EEDIT: Rahojen hankkiminen on aina varkautta.

JAAKKO: Älä kiellä —

EEDIT: En kiellä, varastin! Keneltä varastin? Itseltäni varastin. Kenelle varastin? Vaimollesi varastin, koska olit jättänyt hänet oman onnensa nojaan. Ja että sinä saisit säilyä synnittömänä, piti jonkun syntiä tehdä.

JAAKKO: Säästä sanojasi.

EEDIT: On hauska nähdä sinut sisältäpäin.

JAAKKO: Sinä tahdot nauttia vihastani. Mutta minä hillitsen itseni (kiihtyy yhä). Sinä tahtoisit nähdä, miten alas voit vetää miehen, miten toivottomaksi ja rikolliseksi sen tehdä. Mutta minä hillitsen itseni. Minä en kurista sinua, minä jätän sinut elämään, nauttimaan, tuhlaamaan. Katso tätä kotia, tätä pesää, miksi se on tullut. Eikö sen joka kappale kerro meidän kurjuudestamme ja alennuksestamme? Sano, sano rehellisesti.

EEDIT: Voiko varas puhua rehellisesti. — Jaakko, miksi tällainen tulva likaisia syytöksiä?

JAAKKO: Niin, miksi? Olenko sekaisin? Mikä minulle on tullut? En tiennyt mitä sanoin. Anna anteeksi. Ehkä kaikki on minun syytäni, en ole ymmärtänyt elämää.

EEDIT: Näetkö, siinä se on ollut syy.

JAAKKO: Mutta miksi et ole suoraan puhunut?

EEDIT: Minulla ei ole ollut varaa siihen. En ole koskaan suoraan puhunut.

JAAKKO: Etkö ole koskaan suoraan puhunut?

EEDIT: En. Meidän naisten asema on se, että kun täytyy ajatella toimeentuloaan ja naittaa itsensä, niin jo häpeätä peittääkseen koettaa olla rakastunut ja sitä koettaa yhä, niin kauan kuin leipäpalansa miehen kädestä saa.

JAAKKO: Että sinäkin näyttelit vain?

EEDIT: Osaksi siinä eläinkin mukana.

JAAKKO (raivon kohotessa): Missä on pohja sinun valheillesi? Mikä sinussa on totta, mikä valhetta?

EEDIT (uhmaten): Sitäpä en tiedä itsekään. Sellaisiksi olette tehneet, tahi on rahanne tehnyt meidät. Katso, katso vain. Tässä seisoo ihanteesi. Ja sinä seisot siinä kuin ärsytetty peto. Hyökkää, hyökkää päälle vain. No, olen se! Olen julkea nainen, sama, mikä kadullakin, olen häpeämätön, olen sydämetön, sillä olen ostettu ja myyty.

JAAKKO: Kun tietäisit, miltä näytät.

EEDIT: Siltä, miltä jokainen alennettu ihminen. Siltä, miltä jokainen nainen, joka on saanut myydä itsensä, jokainen, joka on vasten tahtoaan teljetty näihin koteihin, joihin ihminen on elävältä haudattu, koteihin, joista ei ole ulospääsyä muuta kuin rikoksien teille. Tiedätkös sinä, miltä tuntuu teidän rakkautenne — ei, teidän rahanne, teidän etujenne järjestely meistä, miltä tuntuu näytellä rakastunutta, rakkautta tässä maailmassa, joka ei herätä muuta kuin inhoa ja katkeruutta!

JAAKKO: Hyvä. Sano siis, missä on vika?

EEDIT: Rahassa.

JAAKKO: Sen sinä näet, kun näkemään rupesit, kaikkialla.

EEDIT: Koska se määrää kaikkialla. Olenko muuta saanut ajatella koko sota-ajalla, ei, koko elämässäni, onko ainoatakaan asiaa tahi ajatusta, missä se ei olisi tekijänä?

JAAKKO: Miten syvälle sinä olet vajonnut erehdykseesi. —

EEDIT: Ota toinen, joka ei ole vajonnut niin syvälle.

JAAKKO: Mitä!

EEDIT: Ota toinen, etsi itsellesi uusi ihminen ja anna minulle ero!

JAAKKO: En koskaan!

EEDIT: Vastaa sitten siitä, mitä tapahtuu.

JAAKKO: Mitäs voisi tapahtua? Ja mitä me oikein puhelemme, tajuatko sinä? Mikä loihtii tämän vihan meidän välillemme?

EEDIT: Raha.

JAAKKO: Anna, kun ajattelen. En ole kyennyt tarjoamaan sinulle loistoelämää, jota kaipaat, en maksamaan sinua rahoilla enkä kalleuksilla. Kenties, kenties on minussa syytä. —

EEDIT: Nyt olet järkevä.

JAAKKO: Kenties ihminen onkin otettava toisin, vieraampana ja peljättävämpänä.

EEDIT: En voi muuttua toiseksi.

JAAKKO: Minulla ei ole oikeutta sitä pyytääkään. Sinä olet ihminen, omalaisesi. Sellaisenaan minä rakastan sinua. En laske sinua luotani — ehkä syöksen itseni turmioon (ottaa Eeditistä kiinni), mutta sinua, sinua en minä luotani laske.

EEDIT: No, päästähän nyt. En pyydäkään luotasi pois, jos lupaat järkevästi ajatella.

JAAKKO: Minä koetan.

EEDIT: Keinotella rahoja?

JAAKKO: Lupaan tehdä työtä niin, että saan sinulle rahoja riittävästi, ylikin.

EEDIT (lyhyesti): Hyvä!

JAAKKO: Mitä tarkoitat?

EEDIT: Ettemme siitä puhu enää. Sinulla on kiire junalle, voit myöhästyä.

JAAKKO: Se on totta.

EEDIT: Joudu.

JAAKKO: Hyvästi. Minä rakastan sinua, minä rakastan sinua. Olet kuitenkin vain lapsi, joka et elämästä mitään tiedä, lapsi, joka leikit ihmissydämillä, kun luulet rahoilla leikkiväsi.

EEDIT: Hyvä, taidan olla — jouduhan!

JAAKKO: Sano minulle hyvä sana!

EEDIT: Myöhästyit.

JAAKKO: Minä myöhästyin, mitä siitä, sano, minä lähden heti!

EEDIT: Oletpa lapsellinen, — rakas ystävä!

JAAKKO: Miten sinä sanot sen. Mieleni on raskas. Sulje hyvin ovet.

EEDIT: Jos myöhästyit, jos tulet ennen huomisolta kotiin, soita, älä avaa avaimellasi, säikähtäisin, olen tullut niin pelkuriksi.

JAAKKO: Koetan muistaa, hyvästi!

EEDIT: Hyvästi.

JAAKKO: Hyvästi (menee).

EEDIT: Vihdoinkin. (Kyökkiin.) Aliina!

ALIINA (tulee): Joko meni?

EEDIT: Vihdoinkin.

ALIINA: Minua niin hirveästi jännitti.

EEDIT: Niin minuakin.

ALIINA: Tämä elämä on muuttunut niin jännittäväksi.

EEDIT: Kun se rupeaa syöksymään tavallisilta radoiltansa, niin se vasta syöksyy.

Ovikello soi.

EEDIT (katsoen kelloa): Kukahan se nyt on?

Aliina käy aukaisemassa. Liina tulee sisään. Aliina menee kyökkiin.

LIINA: Oletpa sinä hieno, miten ihana leninki... Tiedän kaikki. Sano, kuinka kaikki on tapahtunut?

EEDIT: No —

LIINA: Hän on rakastunut sinuun. Te söitte illallista yhdessä. Näin teidät. Mutta Jaakko? Olen hyvin pahoillani, hän on kunnan mies.

EEDIT: Koska tiedät ja olet ystäväni, pidä tietosi salassa.

LIINA: Etkö luota minuun?

EEDIT: No, en välitä, jos puheletkin.

LIINA: Olen ystäväsi. Tarvitseeko minun muuta sanoa? Minkälainen hän on? Sano, rakastatko häntä?

EEDIT (nauraa): Rakastatko, mikä kysymys! Kysytäänkö sitä tahi kysyykö sitä itsekään?

LIINA: Minun käy niin säälikseni Jaakko.

EEDIT: Pitäisikö minun sitten olla ainaiseksi sidottu häneen, enkö koskaan saa itseäni ajatella? En ole enää nuori, elämäni on kohta mennyttä! Muistatko, mitä silloin kerta puhelimme.

LIINA: Muistan.

EEDIT: Raha on suloista, suloista. Tuhlata, ostaa, laskea sitä käsiensä lävitse. En ole tiennyt ennen, mikä nautinto siinä on. Uneksin ennen, että tulisi rikas mies vieraalta maalta, tulisi ja ostaisi minut, veisi minut orjaksensa. Hän tuhlaisi minulle rikkautensa, eläisin kullan loistossa ja ylellisyydessä. En maailmasta välittäisi, en omasta elämästäni, en vapaudesta. Nauttisin kullan mahdista, ostaisin ihmiset orjikseni, teettäisin heillä kaikkea, hyvää työtä, rikosta, mikä minua huvittaisi, ja minä nauttisin!

Ovikello soi.

EEDIT: Nytkö jo?

LIINA: Onko se hän?

EEDIT: Luulen, suo anteeksi.

LIINA: Ei mitään (nousee ylös). Lähden tieheni tietysti.

EEDIT: Saanko pyytää sinua menemään kyökin kautta, isä siellä syö, mutta syöksy läpi vain.

LIINA: Tietysti. Hyvästi. Säälin Jaakkoa.

EEDIT: Kuule, jos sinä nyt tahdot hänet, saat. Ei, mutta tottakin. Sehän sopisi!

LIINA: Nyt olet unhottanut sen — moraalin!

EEDIT: Vanha moraaliparka, se on kumottu, eikä uutta ole vielä luotu. Moraalin ja kukkaron asiat odottavat vallankumousta.

LIINA: Voi sinua. (Menee.)

Eedit käy avaamassa etehisen oven. Katariina syöksyy sisään.

EEDIT: Hyi, kun säikähdin, luulin vieraaksi.

KATARIINA: Näyt odottavan vieraita, kaunis leninki, minä menen, menen samassa, en häiritse.

EEDIT: Mitä kuuluu?

KATARIINA: Et tiedä, mitä olen saanut elää näinä päivinä, maailman kaikki tuskat olen kokenut.

EEDIT: Olet vähäjärkkinen.

KATARIINA: Vähäjärkkinen? Minäkö?

EEDIT: Sinä. Ihan vähäjärkkinen. Täysijärkinen ihminen ei menettele niin tyhmästi kuin sinä. Ajaa kadulle vanha mies! En ilkiä torua sinua, kun olet äitini, mutta sanon, että se ei ole hienosti!

KATARIINA: Et puhuisi, jos tietäisit, mitä olen kärsinyt.

EEDIT: Kärsinyt? Sanotko sinä kärsimykseksi kaikkea sivistymättömyyttä ja kiukkuasi. Ja huutaa sitten aina kärsimyksistänsä. Ei ole hienoa. Kun kärsii, niin kärsii, ja joutaa kärsimään, siinä muodostuu vain. Mutta anna isän elää rauhassa. Isän elatus ei niin paljoa maksa.

KATARIINA: Mitä minä maksusta nyt, mutta minun tunteitani loukkaa isän vapaamielisyys.

EEDIT: Olet mustasukkainen, siinä se. Isä on kaunistuksena kodille nyt, kun sinulla on varoja pitää kotia. Sellainen sivistynyt ja hieno mies, vaikeasti sellaista mistään löytäisi, jos etsimään rupeaisi. Ei, älä sitä rettelöi, koti on koti, ja se on koko yhteiskunnankin perustus.

KATARIINA: Koti on koti, vaan mikä meillä on?

EEDIT: Sen kummempaa kotia ei ole kenelläkään ja siksi yhteiskuntakin horjuu. Vai vieläkö haaveilet rakkaudesta? Vaikka saisit elää tuhat elämää peräkkäin, et sitä mistään löytäisi. Ei, naurettava et saa olla, et meidänkään tähden!

KATARIINA: Teidän tähden olen saanutkin koettaa aina.

EEDIT: Ei mitään selityksiä. Saat korjata asian. Isä oli juuri täällä, ehkä on vieläkin (avaa kyökin oven) — Isä, syö rauhassa, mutta tulehan sitten tänne.

KATARIINA: Täälläkö hän on?

EEDIT: Missäs sitten? Tahdotkin kai, että hän jää meille? Mutta miten Lahjalle käy, jos sinä näin rettelöit?

KATARIINA: Niin, niin, minä saan ottaa aina toiset huomioon. Kenen tähden nytkin liikun? Lasten. Että saisitte elämän. Miten tässä käy, ei tiedä. Rahan arvo on laskeutunut. Nämä päivät kysyvät kaikki tarmoni, jos koettaa pystyssä pysyä. Olen juossut kuin hullu, sijoittanut, myynyt. Sota voi loppua minä päivänä tahansa, monilla on miljoonia, mutta minulla ei ole varmaa kahtasataa tuhatta. Mihin sen korot riittävät?

EEDIT: Kaksisataatuhatta! Kun minut naitoit, ei sinulla ollut kahta markkaa enempää. Ja Lahjan saat sinä naimisiin, minkälaisiin tahansa kahdellasadallatuhannella.

KATARIINA: Rahan arvo on laskeutunut, ei sillä ihmeellistä miestä saada. Mitä minun pitikään — niin, se oli se. Olin eilen Akseli Someron konttorissa ja hän sanoi minulle: "Teillä on hyvin ihastuttava tytär." "Niin on, herra kauppaneuvos", sanoin. Sanopas, olisiko hän noin vaan ilman mitään minun rahasioitani järjestänyt. Mitä arvelet, ajatteleisiko hän Lahjaa?

EEDIT: Ei, äiti, sitä hän ei tee.

KATARIINA: Eikö se olisi mahdollista?

EEDIT: Ei, ei.

KATARIINA: Minulle tämä elämä on nykyään epätodellista. Näen sumuisesti, kuin jonkun verhon läpi. Yhden asian tajuan, rahan, muu on kuin unikuvaa vain, olen kuin kulunut kompassi, joka osoittaa entiseen suuntaan, siksi en tiedä mitä ympärilläni tapahtuu. Elämä pakenee minua.

EEDIT: Näetkö, sitä et enää sinä rahalla saa. Ole siis viisas ja vapaamielinen.

HERMAN (tulee sisään): Äiti!

KATARIINA: Isä! Mitä sinä tänne tulit?

HERMAN: Enkö saisi missään olla?

EEDIT: Pitäähän hänen syödä, eikä hänellä ole rahaa syödä ulkona.

HERMAN: Niin, minulla ei ole rahaa ja nälkä tulee, mitä tehdä?

KATARIINA: Opiksi se on sinulle.

HERMAN: Oppia syömättä olemaan. Olisihan se hyvä. Mutta se ei tahdo päähän tarttua.

EEDIT: Nyt isä menee kotiin, lähdette yhdessä kauniina aviopuolisoina.

KATARIINA: Minulla on asioita ensin.

EEDIT: Isä saattaa sinut, no, joutukaa. (Hermanille.) Tarjoa käsivartesi kadulla, äiti on väsynyt, ei se ole ihmekään, rahahuolet painavat. (Äidille.) Anna ruokaa isälle. Kas niin, hyvästi. (Työntää heitä etehiseen.)

HERMAN: Hyvästi. (Menevät.)

Kohta tulee Somero. Eedit aukaisee oven.

SOMERO: No, tässä nyt olen.

EEDIT: Minä näen.

SOMERO: Tahdoit, että tulisin tänne. Olen tullut.

EEDIT: Minä näen.

SOMERO: Mitä tahdot, teen.

EEDIT: Minä näen.

SOMERO: Mitä saan palkakseni?

EEDIT: Teet siis palkan tähden kaiken.

SOMERO: Tietysti. Mikä koulupoika minä olisin.

EEDIT: Ei, sinä olet kauppias.

SOMERO: Oliko se moite?

EEDIT: Eipä suinkaan.

SOMERO: Toivon siis, että järjestymme.

EEDIT: Sitä minäkin toivon. Minun asemani ei ole ihailtava, senhän ymmärtänet. Enhän minäkään ole mikään koulutyttö haaveillakseni ja lempiäkseni salaa.

SOMERO: He-hee, et, armas, et koulutyttö ole. Sinä olet paljon suloisempi ja kypsempi.

EEDIT: Sano, mitä siis tahdot?

SOMERO: Sinut.

EEDIT: No, järkevästi puhuen, kuinka?

SOMERO: Miten tahdot tarjota itsesi. Tule luokseni.

EEDIT: En tule salaa, en luvattoman rakkauden poluille, en halua enää pettää miestäni. Minulla on

hyvä, kunnan mies, joka tekee tähteni kaikki mitä voi.

SOMERO: Ha, vertaatko sinä? Vertaa vain. Luuletko, että minä sinua vähemmän rakastan? Sano, mitä sinä tahdot, niin minä teen. Haluatko rahaa, sano kuinka paljon, satatuhatta, kaksisataatuhatta, sinä saat (ottaa osituksen ja kirjoittaa).

EEDIT: No, hyvä. Anna, jos tahdot.

SOMERO: Siinä on aluksi. Hyvä on, että olet suora. Pidän suoruudesta. Oletko jo puhunut miehellesi?

EEDIT: Olen.

SOMERO: Hyvä, olen sinuun tyytyväinen. Sinun kanssasi voi asiat järjestää.

EEDIT: Ne järjestyvät. Hyvä, että tulit tänne, saat viedä minut kotoani.

SOMERO: Sinä olet järkevä!

EEDIT: Ja sinä niin selvä, sinun kanssasi on helppo tulla toimeen. Tunnen itseni turvalliseksi, en tarvitse valehdella enkä tuntea turhia ristiriitoja.

SOMERO: Armas ihminen. Onhan kaikki selvää. Kaikissa tunteissa on selvät ja näkyvät tekijät. Minä näen ne, ne ovat edessäni selvinä kuin numerot laskuissani. Minä tiedän, mihin mikin vie. Ristiriita on minulle tuntematon suuruus.

EEDIT: Sinä olet rautainen, metallinen, kristallinen sielultasi. Kylmä ja kova. Hm. Mutta selvä ja helppo. Siksi tekee hyvää olla luonasi ja saada rakastaa sinua.

SOMERO: Ja minusta on ihanaa saada omakseni sellainen viisas, viisas nainen, joka ei sotke elämäni sekavaksi, joka jättää minulle vapauden saada olla aloillani.

EEDIT: Jätän, mikäli voin.

SOMERO: Tietysti. Se onkin sopimuksemme toinen kohta.

EEDIT: Ymmärrän.

SOMERO: Ja kun emme peitä mitään toisiltamme, on kaikki helppoa.

EEDIT: Sinä ymmärrät naisen. Sinulta ei tarvitse mitään peittää. Sinä osaat rakastaa häntä sellaisenaan. Sinä olet oikea mies. Miten hyvältä tuntuu sinun läsnäolosi! Tuntuu kuin vihdoinkin olisi kotonaan tässä elämässä. Etkö sinä koskaan pety minun suhteeni?

SOMERO: En koskaan. Mutta lähtekäämme.

EEDIT: Lähtekäämme. Enkö milloinkaan palaa tänne?

SOMERO: Sinulla on vapautesi —

EEDIT: No, en kysele. Kutsun Aliinan (kyökkiin.) Aliina!

Aliina tulee.

EEDIT: Minä lähden nyt. Huomenna annan sinulle tarkempia tietoja kaikesta.

ALIINA: Hyvä on, rouva.

SOMERO (antaa Aliinalle lompakostaan rahaa). Tässä Aliinalle.

ALIINA: Tuhannet, tuhannet kiitokset! (Hakee Eeditin päällysvaatteet, jättää ne Somerolle ja menee kyökkiin.)

SOMERO: Kas niin (auttaa Eeditin päälle päällysvaatteita.) Vihdoinkin.

EEDIT: Sano minulle yksi seikka — voi olla lapsellista, sano, että rakastat minua!

SOMERO: Minä rakastan sinua. Minä rakastan sinua, armas ihminen. — Mutta luotatko sinä siihen, sehän ei sinänsä mitään takaa? Joka poika vannoo samaa työllensä, jokainen köyhä sanoo sen rikkaalle, jota pyytää, jokainen mies naiselle, jonka kadulta korjaa. Tahdotko, että minä vannon sen? Minä vannon, mutta riittääkö se ilmaisemaan minun haluni, minun hulluuteni — saada sinut.

EEDIT: Jätä, jätä se sitten.

SOMERO: Saat tehdä minut tyhmäksi ja järjettömäksi, jos voit. Kaikki, mitä tahdot, ja mitä rahalla saa, sinä saat. Tahdotko kuun taivaalta, tahi auringon kiertämästä radaltansa — niitä en antaa voi. Mutta tahdotko kivet vuorista, helmet meren syvyydestä, kullan maan uumenista, ne voin antaa sinulle, ystäväni.

EEDIT: Minä rakastan sinua. Nyt olen minä valmis, minä rakastan sinua.

Menevät.

Lahja tulee kyökistä Aliinan seuraamana.

LAHJA: Aina hän on poissa, kun käyn.

ALIINA: Hänellä on varaa siihen.

LAHJA: Kissanjalkaa. Tuhlaa vain, sellainen harakanhattu.

ALIINA: On kahdenlaista kapitaalia, jota voi käyttää, elävää ja kuollutta, elämää ja rahaa. Toiset käyttävät elävää, toiset kuollutta kapitaalia, jotkut molempia.

LAHJA: Ja mitä sinä käytät?

ALIINA: En vielä kumpaakaan, tietysti.

LAHJA: En minäkään, vielä. Mutta minäpä sanon, onkin oikeastaan yksi kapitaali, oma itsesi, pelaa sillä viisaasti, niin saat, mitä saatavissa on, eikä sinun tarvitse ostaa eikä myydä, kaikki kerit vain itsestäsi.

ALIINA: Minäpä sanon, nerokkaalle naiselle on kaikki kapitaalia, kaikesta aina jotakin saa oikein käytettynä. Oletko jo rakastunut?

LAHJA: Oletko sinä?

ALIINA: En. Varon rakkautta. En tahdo köyhiin naimisiin.

LAHJA: Kerrassaan tyhmää. Sitä ei voi varoa. Ja köyhä mies voi olla niin kiltti, niin rakas —

ALIINA: Ehkä vähän aikaa, mutta naimisiin ei sitä varten kannata mennä. Voisin kertoa teille erään asian.

LAHJA: Kerro.

ALIINA: Tiedättekö, että isänne ja äitinne aikovat ottaa avioeron?

LAHJA: Isä ja äiti. Ei, se on mahdotonta!

ALIINA: Niinpä olin kuulevinani.

LAHJA: Missä isä asuisi? Millä hän toimeen tulisi?

ALIINA: Täällä hän äsken söi.

LAHJA: Hän ei syönyt kotona, hän ei ole näyttäytynyt koko päivänä, isä parka. Hän on häpeissään äidin puolesta. Sellainen harppu äitinä — hyi siivottomuutta!

ALIINA: Sanoin siksi, että tiedätte, en muun vuoksi, ettette väärin käsitä.

LAHJA: Pakkoko minun on väärinkäsittää, kun voin oikeinkin käsittää? Sitä vartenhan minulla on järki, epäilemättä. — Tännekö isä nyt muuttaisi?

ALIINA: Kun luulen, että meidänkin rouva on lähtenyt kotoa pois.

LAHJA: Kotoa pois.

ALIINA: Ainaiseksi — Someron luo.

LAHJA: Ainaiseksi? Että ne uskaltavat — nykyaikaiset ihmiset! Eipä ne teeskentele, kun etu on kysymyksessä. Isä ei voi siis tänne tulla. Mutta mistä saan nyt hänelle kodin, jos hän joutuu hätään?

Ovikello soi. Karhu tulee sisään.

KARHU: Voinko tavata rouva Ahlroosia?

ALIINA: Hän ei ole täällä.

KARHU: Minulle sanottiin —

ALIINA: Hän läksi juuri.

LAHJA: Voinko minä toimittaa asian?

KARHU: Minulla olisi —

LAHJA: Hyvä. Olkaa hyvä ja istukaa.

Aliina menee kyökkiin.

LAHJA: Istukaa tähän.

KARHU: Kiitos —

LAHJA: Te tulitte kuin kutsuttu.

KARHU (koettaa nousta ylös): Pyydän anteeksi.

LAHJA: Ei mitään anteeksi pyytämistä. Istukaa rauhassa.

KARHU: Kiitoksia.

LAHJA: Ei mitään kiittämistä. Ajattelin juuri teitä.

KARHU: Sehän, sehän hauskaa.

KARHU: Epäilemättä.

KARHU: Vaan valitettavasti — (koettaa nousta pois).

LAHJA: Ei mitään. Olen järki-ihminen —

KARHU: Valitettavasti —

LAHJA: Ei siinä ole valittamista. Minä, niin sanoakseni, en pidä miehistä monista —

KARHU: Valitettavasti (syöksähtää ylös, ryntää lähtemään), valitettavasti, hyvästi! (Poistuu.)

LAHJA: "Valitettavasti!" Valitettavasti juoksevat kuin hullut. Mikä heitä takaa ajaa.

Jaakko tulee soittamatta.

LAHJA: Ja siinä on yksi!

JAAKKO: Myöhästyin junalta.

LAHJA: Valitettavasti.

JAAKKO: Ei siinä ole mitään valittamista.

LAHJA: Onpa kuin onkin. Olisit saanut mennä, mennä ennen vaikka kolmasti maan ympäri kuin tulla tänne, ei sinua täällä kukaan kuitenkaan kaipaa.

JAAKKO: Mitä?

LAHJA: Hän on nyt karannut, sinun kanarialintusi, lentänyt tiehensä.

JAAKKO: Eeditkö?

LAHJA: Hänpä juuri. Hän on mennyt.

JAAKKO: Mitä sinä nyt?

LAHJA: On mennyt, mistä minä tiedän minne. Enkö varoittanut sinua olemasta yksipuolinen? Raha on monella tärkeämpi kuin rakkaus. Rahalla saa aina rakkautta, mutta rakkaudella huonosti rahaa.

JAAKKO: Kenen kanssa hän meni?

LAHJA: Eikö se ole sinulle samantekevää kenen kanssa? Meni, se riittää. Avioeroa varten, se riittää.

JAAKKO: Tiedän kaikki.

LAHJA: Älä siis kysele.

JAAKKO: Mitä, mitä minä teen?

LAHJA: Ensiksi hillitse itsesi.

JAAKKO: Ha-ha-haa, ne ovat rahoillansa ostaneet hänet, ah, minä revin hänet sydämestäni, annan hänen syöstä turmioon, häviöön. Hän on täynnä vilppiä, petosta, valhetta. Miten ihmiskunta voi kohota, kun sen kohtalo on tuollaisten käsissä!

LAHJA: Lioittelet!

JAAKKO: Ja mikä muu on mahdollinen kuin sota, murhat, hävitys, rikokset tässä tuhatkertaisessa valheessa, jota elämäksi sanovat! Mikä olisikaan sopivampi heille jumalaksi kuin raha, vaikka sen mukaansa hautaan veisivät!

LAHJA: Mitäs parempaa omaa sinulla on mukanas viedä?

JAAKKO: Jotakin omaa minun kanssani hautaan menee: minun pettymykseni ja minun häpeäni. Että pääsisi täältä pois! Onnelliset ne, jotka eivät ole tänne tulleet! Onnellinen minä siksi, että yhdellä iällä pääsen! Olkoon se lyhyt, pois, ah, pois kaipaen, etten tietäisi tästä!

LAHJA: Näinkö siis puhuu mies?

JAAKKO: Mitä?

LAHJA: Olkoon miten on, mutta sinä saat luvan ottaa nämä päivät niinkuin nykyaikainen ihminen ne ottaa, siinä se. Ja saat oppia vielä järkeväksi, sen sinä saat. Jos ette voi olla yhdessä, voitte olla erillänne, epäilemättä!

JAAKKO: Mitä, mitä minä teen?

LAHJA: Mitä sinä teet, sen määrää Ameriikka.

JAAKKO: Mitä?

LAHJA: Jos Ameriikka tahtoo jatkaa sotaa, ja se jatkaa, sanoivat pörssissä, sinä alat keinotella ja keinottelet pois vaimosi, sen kanarialintusi.

JAAKKO: Ei, en koskaan!

LAHJA: Sinä teet sen kuitenkin. Sanoit, ettei muu ole mahdollinen kuin sota. Hyvä, lähde siitä. Siitä kun lähdet, tulet etuihin, kauppaan, sovitteluihin. Käytä Luojan antamaa järkeä vain. Vai pois täältä me! Ei, ystävä-kulta! Ei ole tunteitten aika. Roikkaa niiden päälle vain. Roikkaa, jos niikseen tulee, roikkaa koko sukupolven päälle, tämän kauppiasroskan, keinottelijaroskan, kirjavan ihmisroskan! Musta roikka vain pois! Tulee niitä toisia tänne vielä, parempia. Tulee niitä toisia! Ja korjaavat meidän jälkemme. Mitä olikaan tämä meidän elämämme! — Hyi, siivottomuutta!

Esirippu.

KOLMAS NÄYTÖS

Upea huone, puoliksi työhuone, puoliksi salonki. Sohvaryhmä oikealla, pöytäryhmä vasemmalla, kirjoituspöytä taampana keskellä.

Jaakko istuu kirjoituspöydän ääressä työskentelemässä. Liina loikoo sohvalla ja järjestelee korujaan.

LIINA: Ah kuitenkin tätä aikaa, sellaista nousua. Me kohosimme äkkiä kuin maasta, valtasimme osan rikkautta ja nyt on meillä nimi ja asema. Kuusi kuukautta sitten ei ollut mitään. Tiedätkö, minä olen jo täydellisesti eläytynyt tähän uuteen osaani ja tottunut tähän raha-aateluuteen.

JAAKKO: Mitä sinä siellä puhelet? Sanoitko sinä aateluuteen?

LIINA: Sanoin.

JAAKKO: Sano paremmin rikollisuuteen.

LIINA: Mitä?

JAAKKO: Tahi orjuuteen.

LIINA: Olenko viekoitellut sinut rikoksiin tahi johtanut sinut orjuuteen?

JAAKKO: Sitä en tarkoita.

LIINA: Tarkoitatko aseman orjuutusta? Tahi rahan orjuutusta ehkä? Mutta se on ihana orjuus. Kaikki pyrkivät siihen. Oo, sinä! Sinä olet mainio! Ei kukaan ole alkanut niin loistavasti kuin sinä. Millä raivolla sinä teit työtä yöstä päivää! Pelkkää tahtoa oli koko mies. Minun piti salaa sinua syöttää ja salaa juottaa, ettet olisi huomannut, että sinun täytyi syödä ja juoda elääksesi. Sinä unohdit kokonaan ruumiisi, unohdit ympäristösi, ajan ja paikan. Sinä näit vain päämääräsi. Ja usko pois, että ellen minä vavisten odottanut sinua ja sovittanut hetkiä, jolloin sopi tarjota ruokaa tahi houkutella sinut nukkumaan, usko pois, sinusta ei olisi tullut mitään. Mutta minä ymmärsin sekä ruumiisi että sielusi, sinun piti saada hävitä muilta, keskittyäksesi ja kootaksesi voimia suureen tehtävääsi ja suureen kilpailuusi.

JAAKKO (työnsä lomasta): Jossa kuka tahansa voi yhtä hyvin kilpailla. Siinä on rouva Ahlroos.

LIINA: Mutta eipäs tädillä ole kymmenettä osaa sinun omaisuudestasi. Sinun ameriikkalainen välitystapasi oli kerrassaan mainio.

JAAKKO: Jätähän jo!

LIINA: Miten se tuotti!

JAAKKO: Minun raivoni tuotti, kostonhaluni tuotti. Pelkäsin lepoa hetkiä, häpeää, häpeää pelkäsin aina.

LIINA: Tahdoit kostaa. Se olikin mainio kosto. Kyllä Eedit sai katua. Hän ei vähääkään aavistanut, miten tulisi käymään. Oo, sinua!

JAAKKO: Joutavaa!

LIINA: Ymmärrän kyllä, että tällä on laajempi merkitys kuin näyttääkään. Näin luodaan uusi sivistys. Valtaan on päässyt uusi aines, joka on likempänä kansaa, melkein ihan samaa kansaa — aluksi.

JAAKKO: Ja syö yhtä hyvin kansaa ja pettää sitä.

LIINA: Koska heikommat ovat luodut voimakkaampien syötäväksi.

JAAKKO: Ei ole kysymys voimasta, vaan viekkaudesta ja julkeudesta. Mutta sinä olet ruvennut puhumaan liikaa, puhut ja puhut yhä.

LIINA: Voinhan olla puhumattakin. Vai puhuiko Eedit sinusta paremmin?

JAAKKO: Aina sinä tuota samaa. Se väsyttää minua!

LIINA: Mutta Eedit ei väsyttänyt sinua! Hän oli vaihteleva. Hän osasi muuttaa puheaihetta ja puhetoveria. Niinpä hän nytkin on muuttanut —

JAAKKO: Mitä sanot?

LIINA: Hän on jättänyt rakastajansa ja muuttanut kotiinsa.

JAAKKO (ponnahtaen ylös): Mistä sen tiedät? Onko hän muuttanut kotiinsa?

LIINA: On. Kuulin sen tänään hänen äidiltänsä. He tietysti toivovat nyt, että sinä ottaisit Eeditin takaisin. Mitä luulet, etkö luule heidän toivovan sitä?

Jaakko kävelee lattialla edestakaisin.

LIINA: Kun minä olin köyhä, otit minut luoksesi ja — rakastit minua?

JAAKKO: Rakkaudesta ei mitään puhuttu. Sinä tulit katsomaan talouttani, niinkuin sanoit. Ja minä pyysin ettet jäisi, etkö muista?

LIINA: Muistan. Niin, pyrin hoitamaan talouttasi, sillä minulla oli kova rahapula. Ja enkö ole ollut hyödyllinen sinulle? No, en tahdo kiitostasi. Olen saanut verrattoman olon, tällaisia koruja ja yllinkyllin kaikkea, mitä nainen kaipaa. Mutta sano minulle eräs asia, sano, vieläkö usein ajattelet entistä vaimoasi?

JAAKKO: Vaimoani, tarkoitat vaimoani. Me emme ole laillisessa erossa.

LIINA: Kun sinä istut noin, ajattelen aina, onkohan hänellä vaimonsa aina mielessään.

JAAKKO: On.

LIINA: Siinä kuulen! Ehkä rakastat häntä vielä? Älä kiellä? Ei, älä vastusta!

JAAKKO: Aina sinä!

LIINA: Älä kierrä! Tahdon tietää koko totuuden? Rakastatko häntä? Tahi ketä rakastat?

JAAKKO: Ha-ha-haa, rakastat, ketä rakastat! Miten sinä voit lörpötellä, miten sinä voit kiusata ihmistä. Enkö todellakaan ansaitse hetken rauhaa omissa huoneissani? Etkö sinä näe, että kaipaam hiljaisuutta. Sano, mitä sinä tahdot minusta?

LIINA: Minä rakastan sinua.

JAAKKO: Haa, rakastat!

LIINA: Epäiletkö minua? Katso tätä ihmistä, tätä et tarvitse epäillä. En koskaan pettäisi sinua.

JAAKKO: Siitä ei ole epäilystäkään.

LIINA: Ei, sillä sitä et tarvitse epäillä. Jos epäilisit, olisi se tarpeetonta.

JAAKKO (töissään): Tietysti, tietysti.

LIINA: Olen hyvilläni, ettet epäile ja luostat minuun.

JAAKKO: Luotan, luotan.

LIINA: Kiitos siitä. Kiitos kaikesta hyvästä, kiitos rakkaudestasi, kiitos näistä koruista, jotka olet antanut minun ostaa. Mitä luulisit Eeditin sanovan, jos nämä näkisi?

JAAKKO: Niin —, hänelle en antanut mitään. Hän ei saanut koruja, ei rahoja välttämättömimpiin tarpeisiinsa. Ja kuitenkin hän kaipasi, hän rakasti kaikkea kaunista. Hän koristi huonetta pakkilaatikoista laittamallaan huonekaluilla. Hän oli täynnä elämää. Mutta minä kielsin sen häneltä, minä kytkin hänet muka velvollisuuksiin, minä ryöstin hänen elämänsä ja nuoruutensa, antamatta mitään sijaan. Ja sitä kauppa-anastusta sanoin minä rakkaudeksi. Yksinkertaista, typerää!

LIINA: Se oli sitä aikaa. Ja siitä ajasta sinä olet muuttunut. Sinä olet jo ihan toinen.

JAAKKO: Mikä minä olen?

LIINA: Olet oikea liikemies, nero, rikas.

JAAKKO: Tyhjä. Olen köyhä, pelaan ikävissäni, siirtelen numeroita huvikseni yksinäisyydessäni. Ne ovat kuin kuolleita aatoksiani, kuolleita, sillä elämään ei minulla ole enää varaa.

LIINA: Aina sinä olet synkkä ja sairas. Tämä aika vie terveyden.

JAAKKO: Olen kuin sairas sisäisesti. Nämä olot painostavat minua, kärsin tästä häpeästä — jos voisin sen pyyhkäistä pois!

LIINA: Olisin sinun sijassasi huoletonna — kuten ennen.

JAAKKO: Ennen? (Valoisammin.) Ennen olin onnellinen ja rikas. Jos tämä olisi unta. Jos voisin herätä vielä entisenä, jos päivät vierisivät vielä yhtä rauhallisina ja kiihkottomina. Jos ihmiset ymmärtäisivät, minkälaista elämää saivat elää. Ja aurinko paistoi heille viattomille kuin kukille kesällä. Kukille — meillä oli silloin kukkia, kun Eedit läksi.

LIINA: Niin oli.

JAAKKO: Ja tuossa on kukkia nyt.

LIINA: Siinä on ollut kukkia joka päivä, aina.

JAAKKO: En ole sitä koskaan huomannut. Sanoitko sinä, että hän on nyt tullut kotiinsa?

LIINA: Niin on tullut.

JAAKKO: Tullut kotiinsa, minkähän tähden? Tullut kotiinsa.

Aliina tulee sisään.

ALIINA: Herra Ahlroos pyytää saada tavata.

JAAKKO: Pyydä sisään.

Aliina menee.

LIINA: Mitä ajattelet?

JAAKKO: Mitäpä minä muuta kuin mitä rikas mies ajattelee, olla vieraanvarainen.

LIINA (nousten ylös): Salli minun poistua.

JAAKKO: Kernaasti, ole hyvä. Muuten se on tarpeetonta, teeskentelyä vain.

Liina menee. Herman tulee sisään.

HERMAN: Jaakko — poikani! (Ojentaa kätensä.)

JAAKKO: Isä! (Syleilee häntä.)

HERMAN: Enkö häiritse sinua?

JAAKKO: Et mitenkään. Mitenkä kotona voidaan?

HERMAN: Kiitos kysymästä, hyvin.

JAAKKO: Odotin sinua alussa usein.

HERMAN: On ollut vaikeata tulla sen jälkeen, mitä tapahtui.

JAAKKO: Sillehän ei mitään taida.

HERMAN: Ja kun sinun olosi niin äkkiä muuttuivat toisiksi.

JAAKKO: Tulin rikkaaksi, niinkuin Eedit toivoi.

HERMAN: Rikkaaksi, rikkaaksi tulit. No, onko se tuottanut sinulle onnea?

JAAKKO: En ole sitä etsinyt.

HERMAN: Mitä etsit?

JAAKKO: Joskus ajattelin, että tahdon nähdä tämän ihmisen, nähdä, mitkä ovat sen halut ja himot, missä ovat sen tekojen rajat — tahdoin löytää ihmisen itsestäni.

HERMAN: Nykyinen ihminen on löydetty. Sota on sen paljastanut. Katso sotaa ja katso sen jälkiseurauksia. Näet, mihin ihminen pystyy.

JAAKKO: Niin kauan kuin on omistamista, on sotaa.

HERMAN: Mutta jos omistaminen lakkaa? Entäpä jos ihminen viljelee vielä rauhassa tämän maan, tämän maapallonsa, kaikki kansat kuin yksi perhe, kaikilla samat edellytykset, yhteiset päämäärät, keskinäinen ymmärtämys?

JAAKKO: Se on haave.

HERMAN: Se ei ole haave, kerta se on tulos, pakko, välttämättömyys. Eihän tällainen sairaus, kuin nykyinen rahavimma ikuisesti kestä. Hauskahan sitä on syrjästä seurata, mutta tuhot se tekee. Pois se meiltäkin äidin tempasi, ei häntä enää kotona paljon näykään.

JAAKKO: Äiti on tainnut menestyä hyvin?

HERMAN: Onhan hän menestynyt. Hänellä onse kuumeensa yhä korkealla. Hän ajattelee sitä kokoamistansa aina. Ei hänellä ole varaa laittaa ruokaa eikä syödä. Niin köyhäksi se raha tekee. Hän alkaa olla jo mennyttä.

JAAKKO: Kuume laskeutuu. Kunhan hän saa mielestänsä tarpeeksi koota, kyllä hän sen lopettaa.

HERMAN: Lopettaako? Yhtä hyvin voisi sanoa tuulelle: "pysähdy", tahi koskelle: "älä kohise". Tuuli kulkee ja koski kohisee ja ihminen syöksyy siihen, mihin intohimo häntä ajaa.

JAAKKO: Intohimo voi kuluttaa meiltä hetken. —

HERMAN: Ja koko elämän. Sanoi ennen isäni: "Ole keisari tahi kerjäläinen, orja tahi vapaa, asu maantienojassa tahi palatsissa — yhtäkaikki jos et saa viinaa! Viinaa varten elän, hengitän ja olen! Rypystä myyn minä koko elämäni. Ilman sitä en tahdo siitä tietää, viekää, viekää se minulta." — Näin vähästä annamme elämän.

JAAKKO: Raha jättää suuremman vapauden ja liikkumismahdollisuuden. —

HERMAN: Kun se on ensin kokonaan saanut meidät saaliiksensa. Jo ennen syntymäämme olimme myydyt. Kehdosta hautaan kuljemme täällä tylsytettyinä, vaiennettuina, ostettuina, tietämättä ja näkemättä, mitä meille on tapahtunut. Olemme kuin eläviä ruumiita, joilla on kyky syödä ja juoda omissa hautajaiskemuissaan. — Ei! Tuomittu on tämä sivistys, kelpaamaton se on! Se kasvattaa vain kauppiaita tätä ainoata kauppahuonetta varten!

Aliina tulee sisään.

ALIINA: Herra pyydettäisiin telefoniin.

Jaakko poistuu.

ALIINA: Kuinka herrasväet ovat voineet?

HERMAN: Kiitos kysymästä, on voitu hyvin.

ALIINA: Mutta rouvapa oli kovasti laihtunut.

HERMAN: Se ainainen rahapula!

ALIINA: Tuo leipä on kerrassaan kehnoa, pelkkää silppua, hulluiksi se ihmiset tekee, kiihkopäisiksi ihan, jos sen varassa joutuu olemaan.

HERMAN: Sinun mielestäsi vatsa määrää maailmankatsomuksen?

ALIINA: Syötä ihmistä kunnollisesti, kunnollisena se pysyy. On se vatsa sellainen valtio.

Anna tulee sisään.

ANNA: Hyvää päivää.

HERMAN: Hauska tavata.

ALIINA: Tehkää hyvin ja istukaa, herra on telefoonissa ja tulee kohta.
(Aliina poistuu.)

ANNA: Teki mieleni sivumenessäni pistäytyä Jaakkoa katsomassa ja eikös portaisa sattunut Katariinakin tänne tulemaan. Hän meni sivuitseni eikä minua nähnyt.

HERMAN: Tuliko hän tänne?

ANNA: Tuli. Hän meni suoraan Jaakon luo.

HERMAN: Hän ei huomaa nykyään ketään.

ANNA: Ihmiset taitavat kiinnittää hyvin vähän hänen mieltänsä.

HERMAN: Enemmän raha. Se tuottaa tyydytystä.

ANNA: Sittenpä hän on kai päässyt turhista huolistaan.

HERMAN: Hänellä ei ole ollut nykyään aikaa niihin.

Katariina syöksähtää sisään.

KATARIINA: Se on päätetty! Se tulee, se tulee, sitä ei enää mikään estä, ah, voimani ovat ihan lopussa, (vaipuu tuolille) — oh-hoh, hoh-hoh-hoo —

HERMAN: Mikä tulee?

ANNA: Olenko minä tässä ehkä tiellä?

KATARIINA: Sinäkö? Ei, ehheh, mitä sinusta enää tahi rakkauselämästä! Rakkaus? Ei turhasta tueksi. Nyt on tosi edessä, huu, minä syöksyn suoraan häviöön, huu — huh huh huu — (värisee).

HERMAN: Olet tainnut sairastua?

KATARIINA: Minä sairastua tällaisella hetkellä? Ei, ehheh-hei! Jos tietäisitte, mikä on tulossa!

ANNA: Mikä on tulossa?

KATARIINA: Suuri romahdus on tulossa.

HERMAN: Maailman loppu?

KATARIINA: Paljon pahempi!

ANNA: Mikä?

KATARIINA: Rauha.

ANNA: Rauha! Ha-ha-haa!

HERMAN: Rauha, ha-ha-haa!

ANNA: Pahempi kuin maailman loppu!

HERMAN: Maailma loppuisi ilman rauhaa, ja pahapa on, ettei se osaa loppuakaan.

ANNA: Ha-ha-haa — sinua!

KATARIINA: Ha-ha-haa — minua! (nauraa hysteerisesti, mutta muuttuu synkäksi taas). Naurakaa minulle, naurettavaa se on! Puhtaana tulini minä tänne maailmaan, puhtaana lähdin minä täältä! Ei penninkään paino lähtölennessä henkeäni raskautta, ei markkakaan minun sieluni kirkkauteen varjoaan heitä. Autuas, sen puolesta, autuas olen aivan. Mutta tarpeen se on, epäilen sitä suuresti.

HERMAN: Tarpeen se on, mutta oikeinko, sitä minä taas epäilen.

KATARIINA: Oikeusko täällä tapahtuisi? Ei! Sain kärsiä koko elämäni. Mitä kohtalo palkakseni antoi? Nenälleni antoi. Oliko oikeutta siinä? Ei, oikeutta ei siinä ollut, sillä oikeutta ei ole missään, ei taivaassa, ei maassa, ei oikeutta, ei järkeä koko — kissanhännässä.

HERMAN: Sinun olisi pitänyt pettää tätä huonoa maailmanjärjestystä, vetää viekkaasti rahasi ajoissa pois.

KATARIINA: Sitä suunnittelinkin! Ja siksi sijoitin viimeistä kertaa melkein koko omaisuuteni samoihin osakkeisiin, luulin niiden äkkiä nousevan. Mutta, ähää, nousivatkos, senkös ne silloin tekivät? Olisin tämän tiennyt, olisin ostanut taloja ja metsää, metsä ei ystävänsä petä. Vaan ei, ei metsät nyt minulle unissakaan rahoja kasva, ah, ei, ei vihannoi minulle tämä maa!

ANNA: Vihannoi se, kunhan tulee rauha.

KATARIINA: Rauha! Kuka olisi heistä uskonut, että nyt jo sotaan kyllästyivät, kun eivät kunnan alkuunkaan päässeet. Olisi heidän synnilliseen luontoonsa ja pahoihin taipumuksiinsa nähden luullut heidän ottelevan ja perinpohjin tappelevan, syövän suuhunsa toinen toisensa, niin ettei saapastakaan olisi jällelle jäänyt, olisi heidän kerrankin luullut lakaisevan puhtaaksi tämän maan, niin ettei vilppi, eikä ahneus, eikä tyhmyys olisi siitä kasvanut kastelemallakaan enää! Kas silloin siinä olisi järkeä ollut! Vaan ei ole tämä hoppu hyväksi, eikä kiire kunniaksi. Utta sotaa se tietää. Onpa se rauha! Pirun koukku se on, jolla asiat sotketaan, jolla toisten rehelliset rahat pois vedetään. Siellä ovat nyt minun omani, siellä koko voittoni, siellä huitelee se iloisena maailmalla, ja otapas hiiri hännästä kiinni. Ei, ei, siihen kilpajuoksuun ei ruumiini enää kuonnu. — Toteenpa meni minun elämäni —! (Pyyhkii silmiään.)

ANNA: Itke, itke, se helpottaa. Mutta tulkoon tuohon paikkaan se ihminen, joka voi todistaa, että ihmisessä on kunnan paikkaa enää kämmenen leveydeltä.

JAAKKO (tulee sisään): Mitä äiti itkee? Niiden osakkeiden tähdenkö? Ja minä kun sain niille jo

ostajan.

KATARIINA: Saitko? Sinä kultapoika! Saanko omani takaisin?

JAAKKO: Kaikki saatte, voitto vain jää tulematta.

KATARIINA: Mitä minä voitosta, kunhan rehellisen omaisuuteni, omat rahani saan.

JAAKKO: Kaikki saatte.

KATARIINA: Siunattu asia!

JAAKKO: Ja rauha saa tulla?

KATARIINA: Siunattu rauha, — jos se ei tee vahinkoa minun omaisuudelleni.

ANNA: Mutta kenelle sinä sait ne osakkeet, Jaakko?

HERMAN: Niin, ketä petit?

KATARIINA: Todellakin, olisipa huvittavaa kuulla.

JAAKKO: Itseäni. Minä ne ostin.

KATARIINA: Ei tämä vyyhti selvinnyt vielä.

JAAKKO: Se on selvinnyt jo. Ei sanaakaan siitä enää. Ei turmella tätä iloa.

ANNA: Rauha! Tuntuu kuin aurinko pitkästä ajasta ensi kertaa tulisi näkyville.

JAAKKO: Ja heräisimme pahasta unesta.

KATARIINA: Ja hieroisimme silmiämme ja — ah, joisimme turvassa hyvää aamukahvia. —

JAAKKO: Niin todellakin, kahvia, sitä pitää saada.

KATARIINA: Kuule, tiedätkö, että Eedit on kotona?

JAAKKO: Kuulin siitä äsken.

KATARIINA: Saanko pyytää häntä tänne?

JAAKKO: Jos hän tahtoo.

KATARIINA: Hän on kaivannut sinua. En tahdo puolustaa häntä, hän on erehtynyt, mutta kuka täällä on erehtymätön? Vallat sotivat ja taas sopivat, uskollisuutta toisilleen vannovat.

ANNA: Vannohan itse ensin ja sovi itse ensin.

KATARIINA: Siinä ei ole vannomistakaan, se on selvää. Me alamme papan kanssa nyt uuden elämän rauhassa ja rakkaudessa, meillä on nyt rahoja viljellä henkeäkin ja toimia aina — noin vähän ihanteellisemmasti. Me alamme nyt sen — sen —?

HERMAN: Sen idyllin.

ANNA: Joko vihdoinkin! Se on oikein.

KATARIINA: Ja saako isä nyt soittaa Eeditille? Tulkoon autolla vain, ihan heti! Jaakko, viehän isä telefonin luo.

JAAKKO: Lähdetään.

HERMAN: Lähdetään. (Menevät.)

KATARIINA: Anna, anna minulle anteeksi ilkeyteni. Olen kylvänyt suotta vihan siementä. —

ANNA: Ei tuo liene hauskaa ollut itseltäsikään. Tottahan tiennet, etten minä ole sinun valtakuntasi rajojen yli astunut kertaakaan.

KATARIINA: Et. Kateutta se vain oli. — Minun valtakuntani kun oli hyvin heikossa varustuksessa, olisit sen hyvin voinut vallata. —

ANNA: Mitäpä minä niillä laajemmilla aloilla, menneitä ne jo olisivat.

Aliina tulee sisään, levittää valkean pöytäliinan.

ALIINA: Sanottiin Eedit-rouvan tulevan kotiin.

ANNA: Tokko sinulla on mitään hyvää tarjota tuliaisiksi?

ALIINA: Onhan meillä toki kaikkea, mitä rahalla saa, ja sillähän sitä saa kaikkea, mitä maailmassa on. Kahvin panen ensin pöytään ja laitan jonkun kaakun, manteli-, — ei, klaseeratun hedelmäkaakun, siitä hän enimmin pitää!

KATARIINA: Laitetaan se!

ANNA: Lähdetäänpäs joukolla sinne, niin valmista tulee.

ALIINA: Olkaa hyviä vain, siellä on jo kaikki alulla.

KATARIINA: Voi kyökki! rauhan valtakunta. Sehän se meidän naisten pelastus on. Olen ollut kokonaan sen unohtaa! (Menevät.)

Liina tulee sisään. Kohta Jaakko.

JAAKKO: Eedit tulee tänne.

LIINA: Mihin minä sitten joudun?

JAAKKO: Olethan tiennyt, että jos hän haluaa tulla, hänet vastaanotetaan.

LIINA: Häntä sinä rakastat!

JAAKKO: En pyytänyt sinua tulemaan.

LIINA: Vaan minä tulin ja rakastin sinua pyytämättäsi.

JAAKKO: Älä ole lapsellinen, pitäisihän sinulle olla samantekevää, asuuko vaimoni luonani vai ei.

LIINA: Vaan missä minä asun?

JAAKKO: Sinä vuokraat itsellesi asunnon. Annan sinulle rahoja.

Kultainen vasikka

LIINA: Kiitos, kiitos! Otan vastaan apusi, sillä minulla ei ole ystävää nyt, tarvitsen jonkun tukea. Ja saanhan kiitokseksi salaa rakastaa sinua vähän, eihän Eedit ole siitä mustasukkainen? Sellainen vapaa rakkaus se on kaunis, siitä henki saa ravinnon, se ei mitään pyydä, ei mitään vaadi. Tarvitsen sitä. Tulkitsen sitä taiteessani.

JAAKKO: Älä vaan täällä tulkitse.

LIINA: En. Kun elämä kutsui ja pakotti, jätin taiteen, olin sille uskoton. Nyt saa se minut jälleen. Kukkuraisessa maljassa vien minä sille kärsimykseni ja kokemukseni hedelmät. "He, ota nämä matkalta keräämäni", sanon minä, "ja muodostelee niistä mitä tahdot". Ja hän muodostelee seppeleen niistä katkerista hedelmistä, jotka minä poimin ja jotka minä runsailla kyynelilläni kostutin, muodostelee seppeleen — iloksi minun armaalleni. —

JAAKKO: Niin happamista hedelmistä —?

LIINA: Sinä kyynikko! Ihailen kyynillisyyttä!

JAAKKO: Sanoitko vielä mitä?

LIINA: Ihailen älyä.

JAAKKO: Se ei ole ollenkaan tyhmästi!

LIINA: Ja nyt lähden. Vieläkin kiitos. (Ojentaa kätensä.)

JAAKKO: Kuten sanottu, järjestän kaikki.

LIINA: Kiitos, kiitos.

Eedit tulee sisään.

LIINA (rientää häntä vastaan): Terve tulemaan!

JAAKKO: Terve tulemaan!

EEDIT: Häiritsenkö?

JAAKKO: Et mitenkään?

LIINA: Jaakko on sinua niin kovasti odottanut ja ikävöinyt. Suo anteeksi, että poistun hetkeksi. Tulen kohta. (Menee vasemmalle.)

Jaakko asettaa Eeditille tuolin, mutta Eedit ei huomaa sitä.

EEDIT: Jaakko!

JAAKKO: Eedit!

EEDIT: Oliko pahasti, että tulin?

JAAKKO: Ei.

EEDIT: Olen kaivannut sinua.

JAAKKO: Ja minä sinua.

EEDIT: Oletko?

JAAKKO: Olen.

EEDIT: Mutta et niin kuin minä sinua.

JAAKKO: Paljon enemmän. Sinä jätit hänet?

EEDIT: Jätin. Se ei ollut mitään. Ja sinä hänet?

JAAKKO: Se ei ollut mitään.

EEDIT: Mutta niin tyhjä kuin meidän välimme hänen kanssaan ei mikään väli voi olla.

JAAKKO: Tiedän, tiedän sen.

EEDIT: Mutta hänpä osasi kääntää maailman ylösalaisin, tahi itsekö lienen ruvennut sitä niin hullusti katselemaan, katselin sitä kuin minkä kieron lasin läpi — ei, rahan läpi. No, arvaat mitä näkee, jos rahaan katsoo! Rahan näkee, ei muuta mitään. Sano, miten niin voi olla kuin noiduttu.

JAAKKO: Ymmärrän, hyvin ymmärrän. Noiduttu, se on hyvä sana.

EEDIT: Niinkö? Mutta sinäpä vasta hyvä olet.

JAAKKO: Hyvä — niinkö? Ei, sinäpä vasta hyvä olet.

EEDIT: Minä — niinkö? En toki. Ei, minä en ole mitään. Vain tyhmä, tyhmä, — sinun oma, tyhmä — entinen vaimosi?

JAAKKO (avaa sylinsä): Minun? Niinkö? Oma, oma tyhmä — armas vaimoni!

EEDIT (heittäytyy Jaakon syliin): Armas! Niinkö? Anna anteeksi tälle tämän tyhmyys — annathan!

JAAKKO: Annan! Ja anna sinä anteeksi minulle minun tyhmyyteni, annatko?

EEDIT: Annan. Mutta kuinkahan nainen voi erehtyä niin järjettömästi, pettyä oman miehensäkin suhteen, niinkuin minä sinun suhteesi? Onkin asetettu teillemme sellaisia ansoja kuin raha.

JAAKKO: Kaikki kompastumme siihen. Mies useammin, useammin vielä.

EEDIT: Sinä olet hyvä. Sano, että otat minut jälleen luoksesi?

JAAKKO: Sano, että tulet.

EEDIT: Tulen, sinun luoksesi, oma armas!

JAAKKO: Etkä hylkää minua enää, et jätä yksin?

EEDIT: En, en jätä sinua koskaan! Mutta minkälainen sinä olit ennen, niin taipumaton ja itsepäinen. Tuota päätä ei tahtonut saada kääntymään. Mutta tulipa sinusta kuitenkin rikas!

JAAKKO: En ole niin rikas kuin luulet.

EEDIT: Koettele minua, koettele, ansaitseen sen!

JAAKKO: Ei, mutta kuinka sinä olet kaunistunut.

EEDIT: Olenko?

JAAKKO: Olet. Minä rakastan sinua, rakastan juuri sellaisena kuin olet!

EEDIT: Ja minä sinua, sellaisena juuri kuin olet!

JAAKKO: Yötä päivää sinua ajattelin.

EEDIT: Niinkö?

JAAKKO: Ja haudoin kostoja!

EEDIT: Ha-ha-haa, veitikka!

JAAKKO: Ja muistelin, miten sinä pelkäsit köyhyyttä!

EEDIT: Pelkään vieläkin köyhyyttä — tarkoitan sitä elämää, jossa sinä et ole rinnallani etkä omanani.

JAAKKO: Niin minäkin. Sinä olet minun rikkauteni, annat minulle koko elämäni jälleen. Miksi niin on? Sitä en tiedä, enkä pyydä tietää. Mutta nyt emme eroa, pidämme hyvänämme tämän sota-ajan kokemuksen.

EEDIT: Ja rikkauden, jonka se meille toi.

JAAKKO: Erehdyt.

EEDIT: Jos erehdyn, ei se mitään. Sinä kartutat omaisuuttasi vielä, jos sitä ei ole mielestäsi kylliksi.

JAAKKO: Miksi sitä tekisin?

EEDIT- Ha-ha-haa. Sinä olet leikkisä! Miksi sitä tekisit? Perheesi tähden, vaimosi tähden. Se on maailman järjestys kerta!

JAAKKO: Olen päättänyt alkaa alusta.

EEDIT- Muuta en toivokaan, sitä tahdonkin.

JAAKKO: Tiedän, että tahdot toista kuin minä. Tahdot johtaa minut syntiin, saattaa sieluni kadotukseen. Mutta nyt taistelemme vallasta. Minä en jätä sinua. Tahdon voittaa sinut, viedä sinut mukanani.

EEDIT: Olet jo voittanut.

JAAKKO: Järjestän omaisuuteni niin, etten sitä käytä.

EEDIT: Kun sinä rakastat minua, se riittää. Elän lyhyen elämän kuin loistavan päivän. Toiset järjestelköt maailman omien halujensa ja unelmiensa mukaan, minulla on omat haluni ja omat unelmani. Kerronko, mitä uneksin kerran. Uneksin: Tuli paholainen luokseni ja kysyi: "Myytkö itsesi?" "Mitä annat minusta?", kysyin minä. "Olet sievä ja järkevä", sanoi hän "saat rahaa ja valtaa". "Mikä minä olen, etten itseäni myisi; mielelläni minä itseni myyn", sanoin minä, "myytäväksi minut on luotu!" Sillä olen kuin liekki joka itseänsä ei pala, kuin ajatus, ilman sisältöä, ihminen vailla ihmisyyttä. Tulen tänne hetkeksi. Heijastan sinun halujasi, mies, kuvastan sinun maailmaasi. — Siinä on vallalla raha. Anna, anna sitä minulle, niin saan kaikkea, mitä saatavissa on!

JAAKKO: Et tiedä, kuinka totta puhut. Minun on voitettava ihminen itsessäni, sitten voitan minä sinut! Vapauteen, sinun kanssasi, irti maasta, irti rahasta!

EEDIT: Sinä haaveilija, minä vedän sinut alas maahan!

JAAKKO: Vedä, minun voimani karttavat siitä. Maa antaa uusia voimia, lisätyin voimin ponnistan minä, kunnes olen voittanut!

EEDIT: Ja oletko siitä voitosta niin varma, armas?

JAAKKO: Siitä voitosta olen varma. Jos en voita minä, tulevat toiset ja taistelevat samoin.

EEDIT: Ja kaatuvat. Raha kaataa miehen, raha nostaa miehen!

JAAKKO: On taisteltava siksi kunnes tulee mies, jota raha ei kaada, jota raha ei nosta, joka sitä ei kumarra, joka siihen ei ihmisyttänsä myy!

EEDIT: Sinä rakas! Kaikki sinussa on minusta niin rakasta! Puhu, puhu mitä tahansa, haaveistasi, kuin soitto hyväilee se korviani. Minä rakastan, rakastan sinua, juuri sellaisena, lapsena!

JAAKKO: Ja minä sinua, juuri sellaisena, armaana!

Aliina tulee.

ALIINA: Häiritsekö? Herraa pyydetään telefoniin, sanonko, ettei ole tavattavissa?

JAAKKO: Minä tulen. Suo anteeksi, Eedit! (Menee.)

EEDIT: Tässä sitä nyt ollaan, Aliina.

ALIINA: Voi, niin hauskaa, että rouva tuli kotiin. Herrakin kun tuli rikkaaksi.

EEDIT: Ajattele, sellainen haaveilija, mutta osasipas rikastua! Kuka olisi arvannut, että hänessä oli miestä siihen. Sellainen liikemies mieheksi, onni ihan! Tästä sodasta, epäilemättä, on ihmisille puhdasta hyötyä vain.

ALIINA: Aivan varmaan.

EEDIT: Eikä minun puolestani väliä, vaikka uusi sota tulisi tuossa paikassa, kun vain ei oma mies kaadu.

ALIINA: Ei väliä ollenkaan. Väljenee vain vähä ja järjestyvät olot. Sen parempi meille.

EEDIT: No, pääsitkö sinä ollenkaan osalliseksi tästä sotasadosta?

ALIINA: Tavallaan.

EEDIT: No, keksitkö jonkun keinottelijan?

ALIINA: Sen entisen.

EEDIT: Sen puotilaisen? Se lisäsokerin saanti oli sittenkin surmansilmukka.

ALIINA: Ei surmansilmukka ollenkaan. Tässä on se tyttö, joka ei sikaa säkissä ostakaan. Kun se "sukkula", — sanoin "sukkulaksi" sitä sulhastani, kun se ennen puikkelehti niin nopeasti tiskin takana — kun se "sukkula" kosiskeli minua ja tunteistansa kerskui, sanoin aina: "Näytä ensin, minkä aseman voit tarjota, näytä mihin pystyt." Ja hänkös siitä ryhdin sai. Hän alkoi keinotella. Ja nyt on hänellä oma tukkukauppa, talot ja muut.

EEDIT: Etpä ole pettynyt sitten.

ALIINA: Ei minua rakkaus petä, ei sellainen puotilais-sukkulan kosiskelu. Naisen se on mies mieleisekseen muodosteltava, jos siitä muodostelemalla mitään tulee. Ja joskus tulee. Kuka olisi "sukkulasta", — sanon viimeistä kertaa "sukkula" rouvalle vain — kuka olisi "sukkulasta" päältäpäin arvannut, että hän sellaisen ihmisyden siemenen sisäänsä kätki.

EEDIT: Sinusta tulee nyt rikas rouva sitten?

ALIINA: Suhteellisesti vain. Kurssi kun on muuttunut.

EEDIT: Tule sitten minunkin luonani käymään. Suunnitellaan yhdessä, mitä kaikkea voidaan ostaa.

ALIINA: Kiitos kutsusta.

EEDIT: Ja pannaan rahaa menemään. Eletään kuin viimeistä päivää — mitä, kaiken uhalla!

ALIINA: Ostellaan, jos rahaa karttuu yli tarpeiden ja viisasten säästömäärien. Minun periaatteeni on säästää ja sijoittaa. Kansakuntien onnettomuus on siinä, etteivät osaa säästää. Säästämisestä riippuu onnen kestävyys. Säästää niin rahassa kuin rakkaudessa. Ai, miten ihanat kengät rouvalla on. Paljonko maksoivat?

EEDIT: Kaksisataa.

ALIINA: Miten kamalaa, miten turhaa!

EEDIT: Mutta miten ihanaa! Katso, eikö niistä paista olon ylevyys, puutteen ylenkatse, rahan huumaava valta!

ALIINA: Tietysti, mutta näin sota-aikana ja kansan liikehtimisen aikana on viisainta peittää rakkautensa esineisiin, ja erittäin rahaan. Ei pitäisi kaikille näyttää elämäkäsitustansa eikä ajatustansa, vaikkapa se olisi tosi ja kestäisikin arvostelun.

EEDIT: Oh, halveksin muuta kuin suoraa peliä. Se on alhaisen kansan merkki. Minut jos tuomitsevat, niin aikansa ja itsensä tuomitsevat. Kun on rahaa, ei ole syytä pelätä. Kaikki rahan vallan ymmärtävät ja hyväksyvät.

ALIINA: Tietysti, tietysti niinkin. Ai, anteeksi minulla on siellä kaakku uunissa.

EEDIT: Mistä?

ALIINA: Aprikoosi.

EEDIT: Ihanaa! Rakastan aprikoosia! Laita sinä vain kahvi oikein hyvää.

ALIINA: Kyllä, rouva. (Menee.)

Lahja syöksyy sisään.

LAHJA: Tämmöistäkö täällä on? Suurenmoista. Jaakko soitti minua kahville. Te siis sovitte?

EEDIT: Tietysti.

LAHJA: Sen arvasi.

EEDIT: Tietysti, koska hän rakastaa minua.

LAHJA: Oletko naurettava?

EEDIT: Mitä sinä?

LAHJA: Rakastaa? Vähät! Koska hän on tottunut omaansa, koska hän on mies. Ja koska rauha tulee! Se kääntää taas ihmisten päät. Ilosta ne vaikka päällelaellaan lopun ikäänsä käveleisivät tahi orjiksi itsensä myisivät. Niin, ja mitäpä pahaa tämä naisen orjuudessa olo onkaan, onpa se säännösteltyä ja siitäpä vain pitävät.

EEDIT: Siksiäpä saa rauha tullakin jo.

LAHJA: Olen kyllästynyt tähän sotaan, ei siitä ole enää mihinkään.

EEDIT: Ja olet kyllästynyt huonoon ruokaan.

LAHJA: Huonoihin ihmisiin.

EEDIT: Sieltäpä tulee ihana kahvin tuoksu! Ja kaakku siellä on — aprikoosi, mitä sanot, ah! Menen haistelemaan sitä. (Menee kyökkiin.)

LAHJA (tekee liikkeen hänen jälkeensä): Osh —!

Karhu tulee. Lahja syöksähtää hänen kimppuunsa.

LAHJA: Tulette kuin kutsuttu.

KARHU: Tulin ilmoittamaan, että ne osakkeet —

LAHJA: Ovat laskeutuneet, tiedän, ei se mitään —

KARHU: Eikö?

LAHJA: Ei. Istukaa. (Vetää häntä kädestä ja painaa istumaan.)

KARHU: Minä —

LAHJA: Tietysti olette tehnyt voitavanne —

KARHU: Tahtoisin vain —

LAHJA: Rauhaa, hinnalla millä tahansa. Niin minäkin. Mutta sanovat, nyt vasta ne myllistykset alkavatkin, nyt maailma muodostelun alaiseksi vasta otetaankin. Hyvä! Ihailen, jos jotakin järkevää

tästä aikaan saavat.

KARHU: Tietysti. —

LAHJA: Kumottakoon vain minun puolestani vanha maailma, jos jaksetaan, jaettakoon joka penni vaikka alkutekijöihinsä, en sitä vastusta. Mutta yhdessä kannatan vanhaa järjestelmää. Miehen tahtoisin yhden ja oman. Sillä jos olisi kaksi tahi niin poispäin, en tiedä, miten minulle kävisi, jättäisivätkö ne minulle mitään rauhaa. —

KARHU: Ee-ep —

LAHJA: Taas olla yhteinen jonkun toisen kanssa tahi olla miehettä, se ei kävele. Mies täydentää naista, sillä nainen tarvitsee häntä — epäilemättä. Ja ketäpä hänkään rakastaisi, jos ei naista!

KARHU: Sallikaa —

LAHJA: Tietysti, odottakaa. Tulen kohta asiaan. Oletteko huomannut, että toisissa perheissä on nainen kuin höyry koneissa tahi höyrykone kokonaisuudessaan, toisissa koneen virkaa toimittaa mies?

KARHU: Epäilemättä.

LAHJA: Meillä kotona, meidän laivassa, äiti on höyrykone ja isä vain juhhalippu laivan perässä.

KARHU: Ep-epäilemättä.

LAHJA: Mutta ihmisyyden kannalta, kunhan on kone ja kunhan on lippu, sama se, eteenpäin se hyristää.

KARHU: Eh-eteen—

LAHJA: Sillä ei nainen ole koneenakaan niin mahdoton, kun sattuu.

KARHU: Ei, epäilemättä ei —

LAHJA: Ei, epäilemättä ei. Hauskaa! Te siis luotatte minuun?

KARHU: Epäilemättä! Mutta anteeksi. —

LAHJA: Odottakaa! Tulen asiaan. Rakkaus — tietysti, syvemmin ottaen —

KARHU (koettaa väistyä): Rakkaus —?

LAHJA (väistyy perässä): Rakkaus, tietysti, on suuri erehdys.

KARHU: Ku-kuinka?

LAHJA: Erehdys, tarkoitan, syvemmin ottaen. Eikö teistäkin?

KARHU: Epäilemättä —?

LAHJA: Koska, kun näet jonkun tapaa ja ajattelee: "tuon minä otan", niin tuntuu mies jo omalta. Hullua! Eikö ole?

KARHU: Tietysti.

LAHJA: Mutta tarkoituksenmukaista. Sillä kuinkas muuten? Ei mitenkään muuten siitä mitään tulisi. Hullunkurista, siksi se miellyttääkin. No, luotettavaa peliä se ei ole, onpahan kuin pikku harjoitelma oikeaa rakkautta varten. Eikö teistäkin?

KARHU: Ep-epäilemättä.

LAHJA: Mutta tämä vanha maailmanjärjestelmä on ottanut sen vakavasti käytännön vuoksi. Ja niin otan minäkin. Sillä tiedänpö minä, tokko kummempaa rakkautta onkaan. Ja hauskaahan on nähdä ja kokea kaikki elämässä, että on kihloissa ja niin poispäin, oma sulhanen ja niin poispäin, jonka kanssa avioliiton sakramentin saa nauttia ja niin poispäin, vaikkapa kuinka vanhanaikaiseen tapaan, että rakastaa tavalla sillä, millä pystyy ja niin poispäin.

KARHU: Ep-ep—

LAHJA: Mutta sepä liitto on liitto vasta!

KARHU: On.

LAHJA: Mutta siihen liittoon tarvitaan kaksi —

KARHU: Epäilemättä —

LAHJA: Ennenkuin tulee perheenlisäys. Sillä tietenkin, epäilemättä, liiton tarkoitus on luvun lisääminen eli maan täyttäminen.

KARHU (epätoivoisena): Ep-ep—

LAHJA: Eikä se ole hullumpaa. Minä pidän pienistä lapsista. Mitä pienempi, sen parempi.

KARHU: Jaa —!

LAHJA: Minä tahtoisin lapsen!

KARHU: Neiti tahtoisi —?

LAHJA: Epäilemättä. Mutta asia ei ole niin yksinkertainen.

KARHU: Ep-epäilemättä ei!

LAHJA: Vaikka joku sanoi, että ihan tahtomattakin niitä tulee, jos on naimisissa. Ja jos sitten vielä oikein tahtoo —!

KARHU (siirtyy): Ep-ep—

LAHJA (siirtyy perässä): No, minun piti kysyä teiltä, olisiko teistä kylläkin vastenmielistä tulla minun lapsieni isäksi?

KARHU (rykii): Eh-ehei —

LAHJA (tarttuu hänen käteensä): Siis eh-ehei — sitä odotin. Enhän ole teistä mikään paha?

KARHU: Ee-ette, mutta —

LAHJA: Sillä tottakin, minä en ole mikään paha tyttö. Ja minä koetan edelleenkin olla järkevä, niin että tulette toimeen minun kanssani. Niin että vaikka maailma ylösalaisin kääntyisi, lattiat katoiksi ja katot lattioiksi, niin minä pidän teistä ja pienistä lapsistani, kun kerta lupaan. Te miellytätte minua. Miellytänkö minä teitä?

KARHU: Kyy-kyllä.

LAHJA: Ja siksipä minä tahdoin kysyä suoraan, etten tyhjää haaveile, jos siitä ei mitään tulisikaan. Onko teistä typerää olla rehellinen?

KARHU: Ei, epäilemättä ei.

LAHJA: Epäilemättä ei! Sillä kun on katsellut maailmaa puolelta jos toiseltakin, niinkuin minäkin viime aikoina, nähnyt vallankumoukset ja kokenut kaikki kokemukset, niin enpä täällä ole keksinyt arvoltaan pysyvämpää enkä somempaa kuin pienen lapsen. Ihana, kerrassaan ihana on lapsi! Eikö teistäkin?

KARHU: Tietysti.

LAHJA: Tietysti! Ette tietysti arvele, niinkuin se, jonka sydän on rahakukkarona vain, ette tietysti arvele, että kannattaa täällä kyllä hänen itsensä syödä ja hotelleissa juoda, mutta ei kannata omaa lastansa elättää. Ei se saa tullakaan tänne! Peikon ajatus! Sehän se syöpi kaiken elämän täältä tuhat kertaa pahemmin kuin ainainen sota. Mutta se on tämän rahan viimeisiä vehkeilyjä ja se ennustaa vallankumousta vain. Kielteä pieneltä lapselta maito, vaikkapa pullomaito, ja käynti täällä, vaikkapa se kuolemaan loppuu, se ei ole oikein, ei, ettehän sitä hyväksy?

KARHU: Ee-en —

LAHJA: Ette! Tietysti ette! Olen siitä niin onnellinen, niin kiitollinen teille. Olen puhunut teille suoraan, te kun olette minun tuleva mieheni ja lasteni isä. Se on siis sitä myöten selvää? (Nousee ylös.) Ettehän ole minua väärinkäsittänyt?

KARHU: Ei — kuinka minä? Tietysti en.

LAHJA: Kiitos siitä, kiitos lastenkin puolesta! Tulkoot nyt vallankumoukset mitkä tahansa, mullistelkoot maailmaa miten tahansa, minun kohdaltani se pystyssä pysyy. — Saanhan suudella teitä

merkiksi nyt! (Suutelee Karhua.)

Samassa tulevat kahvitarjotinten kanssa Katariina, Anna ja Eedit, sekä perässään Jaakko ja Herman.

KATARIINA: Mitä Lahja nyt?

LAHJA: Me olemme menneet kihloihin. Onnitelkaa meitä!

KATARIINA: Herra hyvästi siunatkoon! Kihloihin, sinä alaikäinen!

KARHU: Me emme —

KATARIINA: Tietysti ette ilmoittaneet, ei se mitään. Minä onnittelen teitä, rakas Karhu. Mielelläni annan teille palkinnoksi tyttäreni.

JAAKKO: Onnea, onnea molemmille!

HERMAN: Onnea, Lahja, sinä veitikka! Ettet vain sinä kosinut!

LAHJA: Tietysti kosin, minä tietysti. Epäilemättä!

KARHU: Epäilemättä onni, onni minulle —

EEDIT: Oh, enpä olisi aavistanut, vaikka Lahja sanoi ensi näkemältään teidät ottavansa!

LAHJA: Minkä minä sanon, sen minä pidän. Selvää peliä sen olla pitää.

HERMAN: Kun siitä on niin vakavat seuraukset.

ANNA: Niinpä olikin tämä kihlajaisjuhla! (Panee kaakun pöydälle.)

EEDIT: Olkaa hyvät ja istukaa pöytään, hyvät ystävät. Ihana päivä!

JAAKKO: Onnen, rauhan päivä.

HERMAN: Kun se vanha rakkauskin vielä elää ja tepposiaan tekee.

EEDIT: Ja sittenkin sanovat, että meille raha ja rakkaus on sama, ettei meissä ole moraalia, ei katsantotapoja!

KATARIINA: Ei katsantotapoja, ei moraalia? Meissä? Kun muuta ei olekaan!

KARHU: Ei, epäilemättä, ei muuta kuitenkaan!

KATARIINA: Mitäs meistä kertoo historian lehdillä sekin jalo tapahtuma, kun tehtiin jo rauha ja sodat ja edut jätettiin nurkumatta selän taakse.

ANNA: Viimeinen tuo lienee ollutkin sota maailmassa nyt!

HERMAN: Vielä ne soivat sodan äänet. Minä näen tämän kansan, se on niskuri kansa. Siksi jokainen sitokoon miekan kupeellensa ja nouskoon ja lyököön, jos raskii, maahan epäjumalansa. —

JAAKKO: Sen kultaisen vasikan.

EEDIT: Eikös se meitä korvesta ulos johdattanut? Epäilen, tokko meissä on sen kukistajaa.

LAHJA: Jos ei meissä, tulevat toiset ja sen tekevät. Lapsi meidän — hän, hän sen tekee!

KARHU: Ee-ep—?

EEDIT: Epäilemättä!

Esirippu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KULTAINEN VASIKKA: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in

the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the

requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR

INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.